

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

๒3 ก.ย. 2535

ปริญญาพันธ์

ของ

สมโภชน์ ศรีวารณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

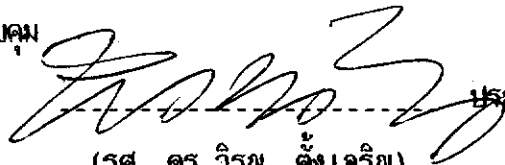
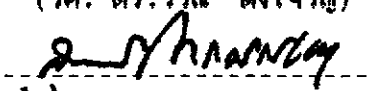
กุมภาพันธ์ 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

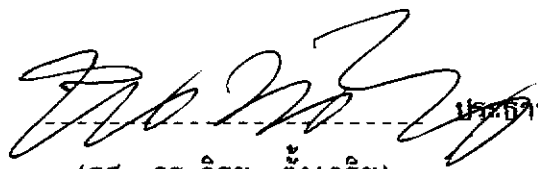
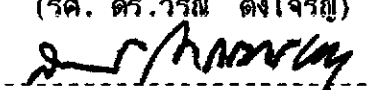
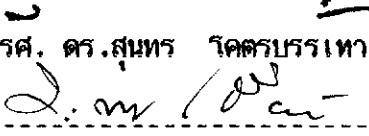
180567

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุม

ประธาน
(รศ. ดร.วิรัช ตั้งเจริญ)

กรรมการ
(รศ. ดร.สุนทร โคตรบรรเทา)

คณะกรรมการสอบ

ประธาน
(รศ. ดร.วิรัช ตั้งเจริญ)

กรรมการ
(รศ. ดร.สุนทร โคตรบรรเทา)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ. ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ. ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 12 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2535

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ
ตั้งเจริญ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา กรรมการ
ควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
เพื่อสอบปากเปล่า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อารี สุทธิพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย โสมดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์
และ ดร.เป็รื่อง กิจรัตน์ ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศึกษานิเทศก์การศึกษา
นอกรโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และครู
อาจารย์ที่มีคุณทางศิลปะและศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

และที่สุดนี้ ขอขอบคุณอาจารย์จันทิมา ศรีวรณ ผู้สนับสนุนและให้กำลังใจงานการทำ
ปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

คุณค่าอันพึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณพ่อ แม่ และครูอาจารย์
ทุกท่าน

สมโภชน์ ศรีวรณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	7
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	8
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	8
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	10
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ	12
การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา	18
ความหมายของวิชาศิลปะศึกษา	19
ความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา	20
ห้องเรียนวิชาศิลปะศึกษา	22
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา	24
ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษา	27
หลักสูตรวิชาศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521	28
หลักสูตรวิชาศิลปะศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521	31
การพัฒนาหลักสูตร	33
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	33
ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร	34

บทที่	หน้า
แหล่งข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร	35
ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร	38
หลักและวิธีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ	39
ความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้	39
วิธีการวิเคราะห์และตัดสินความเป็นไปได้ของโครงการ	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
งานวิจัยในประเทศไทย	45
งานวิจัยต่างประเทศ	48
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การจัดกระทำกับข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	59
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	103
สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า	103

บทที่	หน้า
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	104
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	105
การอภิปรายผล	106
ข้อเสนอแนะ	115
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	125
ประวัติย่อผู้วิจัย	135

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ	60
3	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า เป็นรายด้าน	62
4	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนที่มีวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรี เป็นรายด้าน	63
5	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกรักรเรียนต่ำกว่า 5 ปี เป็นรายด้าน	64
6	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกรักรเรียน 5 ปีขึ้นไป เป็นรายด้าน	65
7	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร เป็นรายด้าน	66
8	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศ เป็นรายด้าน	67

9	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ เป็นรายด้าน	68
10	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ เป็นรายด้าน ...	69
11	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนในด้านอาคารสถานที่ เป็นรายข้อ	70
12	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นรายข้อ	72
13	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนในด้านครูผู้สอน เป็นรายข้อ	74
14	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกรักรเรียนด้านวิชาการ เป็นรายข้อ	75
15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้าน จำแนกตามวุฒิ	76
16	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน การศึกษานอกรักรเรียน	77
17	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยส่วนรวมทุกด้าน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน	78

ตาราง	หน้า
18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยส่วนรวมทุกด้าน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่	79
19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านอาคารสถานที่ จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน	80
20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านอาคารสถานที่ จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่	81
21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะการ ปฏิบัติงาน	82
22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะการ ปฏิบัติงานเป็นรายคู่	83
23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านครูผู้สอน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน	84
24 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านครูผู้สอน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่	85
25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านวิชาการ จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน	86
26 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านวิชาการ จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่	87
27 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านอาคารสถานที่เป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิ	88
28 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิ	90

29	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านครูผู้สอนเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิ	92
30	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านวิชาการเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิ	94
31	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านอาคารสถานที่เป็นรายข้อ จำแนกตามประสบการณ์ การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน	95
32	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นรายข้อ จำแนกตาม ประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน	97
33	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านครูผู้สอนเป็นรายข้อ จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน การศึกษานอกโรงเรียน	99
34	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาด้านวิชาการเป็นรายข้อ จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน การศึกษานอกโรงเรียน	101

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ มนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคม การศึกษาจึงต้องมีแกนสำหรับมนุษย์ยึดถือร่วมกันนั่นคือปรัชญาการศึกษา ซึ่งรวมไว้ถึงเรื่องของความจริง ความรู้และคุณค่า ปรัชญาการศึกษาเป็นแกนหลักของการจัดการศึกษา ปรัชญาการศึกษาจึงเป็นเสมือนรากฐานของการกำหนดความมุ่งหมายการศึกษานทุกระดับเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของสังคมโดยรวม

การจัดการศึกษาที่เป็นระบบนั้น เริ่มจากการมีหลักสูตรในระดับต่าง ๆ ทั้งในระบบ ปรังเรียนและนอกระบบปรังเรียน ต้องจัดให้สอดคล้องกับปรัชญาทางการศึกษาซึ่งเป็นตัวกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติ นำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร จุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา จุดมุ่งหมายแต่ละรายวิชา ไปจนถึงจุดมุ่งหมายระดับการสอนหรือจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม เมื่อได้ผ่านการจัดการศึกษาที่เป็นระบบดังกล่าว (ศักดิ์ชัย นีรัญทวี, 2530 : 64 - 65)

สำหรับการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันได้จัดเป็นสองระบบคือ การศึกษาระบบ ปรังเรียนและการศึกษานอกระบบปรังเรียน โดยจัดต่อเนื่องตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา การจัดการศึกษาทั้งสองระบบนี้ยึดถือนโยบายการศึกษาแห่งชาติเป็นหลัก ซึ่งมุ่งส่งเสริมการประสานงานระหว่างการจัดการศึกษาระบบปรังเรียนและนอกระบบ ปรังเรียนให้ประสานสัมพันธ์ต่อเนื่องและสมดุลย์เป็นเอกภาพกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529 : 56)

เมื่อพิจารณาถึงหลักสูตรของการศึกษาระบบปรังเรียนได้จัดให้มีกลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่เป็นวิชาสามัญให้ผู้เรียนได้เรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้คือ กลุ่มทักษะ ได้แก่ วิชาภาษาไทย และวิชา

คณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้แก่ วิชาสิ่งมีชีวิต ชีวิตในบ้าน สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ชาติไทย ขาวเหตุการณ์วันสำคัญ การทำมาหากิน พลังงานและสารเคมี จักรวาลอวกาศ ประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสารและคมนาคม ประชากรศึกษา การเมืองและการปกครอง กลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ ได้แก่ วิชางานบ้าน งานเกษตรและงานประดิษฐ์และการช่าง กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้แก่ วิชาจริยศึกษา วิชาพลศึกษา วิชาดนตรีและนาฏศิลป์ กิจกรรมสร้างนิสัย และ วิชาศิลปศึกษา (เลิศ อนันตนะ . 2523 : 68) กลุ่มวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ การศึกษาในระบบโรงเรียนได้จัดเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาระบบโรงเรียนจะเห็นได้ว่ากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยซึ่งรวมวิชาศิลปศึกษาไว้ด้วยนั้นเป็นกลุ่มวิชาที่บรรจุไว้ในหลักสูตรทุกระดับ มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมในตัวผู้เรียนตามแนวทางอันพึงประสงค์ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 41)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 38) กล่าวว่า ศิลปศึกษามีสภาพเป็นวิชาสามัญวิชาหนึ่งอันหนึ่งที่จะผนึกกำลังกับวิชาการอื่น ๆ เพื่อสร้างเสริมและผลักดันให้การเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กว้างขวางและดีงาม และวิรัตน์ พิชญ์ใหญ่ (2529 : 50) ได้กล่าวไว้ว่า วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาสามัญที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยผู้เรียนให้มีพฤติกรรมอันดีงามทางด้านศิลปะ ช่วยเสริมให้พัฒนาด้านต่าง ๆ โดยให้ทำกิจกรรมมีโอกาสสร้างสรรค์แก้ปัญหา และได้สัมผัสกับสภาพความเป็นจริง เพื่อจะได้มีประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและการสร้างสรรค์และงานทำนองเดียวกัน ศิลปศึกษาเป็นวิชาสามัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ เนื่องจากการเรียนการสอนศิลปะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการซึ่งความคิดสร้างสรรค์ มีสุนทรียภาพ สามารถคิดค้นและเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดอิสระที่จะทำงานซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความสุขในการทำงาน นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527 : 74)

วิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาระบบโรงเรียนระดับประถมศึกษา นั้น ได้จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในการแสดงออกคือ การเขียนภาพระบายสี การปั้นและแกะสลัก การพิมพ์ การออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ การสาน ถักทอ และการรู้คุณค่าทางศิลปะ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ไว้ดังนี้ ๑.มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๑.ให้สนใจและแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตน ๑.ให้มีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ๑.มีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และ๑.ให้รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่าและรสนิยมที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 324) ส่วนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้บรรจุไว้เป็นวิชาสามัญในกลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ โดยกำหนดเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกทางศิลปะ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำหนดวิชาทัศนศิลปศึกษาเป็นวิชาบังคับ 2 รายวิชา และวิชาเลือก 4 รายวิชา ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 3 กำหนดวิชาทัศนศิลปศึกษาเป็นวิชาบังคับ 2 รายวิชา และวิชาเลือกอีก 15 รายวิชา และได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ไว้ดังนี้คือ เพื่อให้นักเรียนพัฒนาศิลปนิสัย สืบหาความถนัด ความสนใจทางศิลปะให้เข้าใจและเห็นคุณค่าศิลปะกับชีวิตประจำวัน พัฒนาบุคลิกภาพ ส่งเสริมการแสดงออกและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๑.ให้เกิดความนิยมชมชื่นในการนำไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เพื่อก่อให้เกิดผลในการผ่อนคลายจิตใจและอารมณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 124)

สำหรับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นหลักสูตรเทียบเท่าการศึกษาในระบบโรงเรียน ผู้สำเร็จการศึกษามีศักดิ์และสิทธิ์เช่นเดียวกับการศึกษาระบบโรงเรียนทุกประการ เมื่อพิจารณาถึงนโยบายและหลักการสำคัญของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะนโยบายในการจัดการศึกษาของทุกระดับ ข้อ 4 ได้ระบุไว้ว่า มุ่งอบรมให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพในด้านคุณธรรม จริยธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม เจตคติ ๑.ให้สำนึกและซาบซึ้งในคุณค่าศิลปะและงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530 : 16 - 36) ในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ได้จัดให้มีหมวดวิชากำหนดวิชาสามัญดังนี้คือ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาคณิตศาสตร์ หมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต หมวดวิชาอาชีพ หมวด

วิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาระบบโรงเรียนในระดับประถมศึกษาชั้น ได้จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในการแสดงออกคือ การเขียนภาพระบายสี การปั้นและแกะสลัก การพิมพ์ การออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ การสาน ถักทอ และการรู้คุณค่าทางศิลปะ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ไว้ดังนี้ ๑. ให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๑. ให้อ่านและแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตน ๑. ให้ความสำคัญกับคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ๑. ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และ ๑. ให้อ่านศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่าและรสนิยมที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 324) ส่วนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้บรรจุไว้เป็นวิชาสามัญในกลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ โดยกำหนดเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกทางศิลปะ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำหนดวิชาทัศนศิลป์ศึกษาเป็นวิชาบังคับ 2 รายวิชา และวิชาเลือก 4 รายวิชา ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 3 กำหนดวิชาทัศนศิลป์ศึกษาเป็นวิชาบังคับ 2 รายวิชา และวิชาเลือกอีก 15 รายวิชา และได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ไว้ดังนี้คือ เพื่อ ๑. ให้ผู้เรียนพัฒนาศิลปนิสัย สืบหาความถนัด ความสนใจทางศิลปะ ๑. ให้อ่านและเห็นคุณค่าศิลปะกับชีวิตประจำวัน พัฒนาบุคลิกภาพ ส่งเสริมการแสดงออกและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๑. ให้เกิดความนิยมชมชื่นในการนำไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เพื่อก่อให้เกิดผลในการผ่อนคลายจิตใจและอารมณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 124)

สำหรับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นหลักสูตรเทียบเท่าการศึกษาระบบโรงเรียน ผู้สำเร็จการศึกษามีศักดิ์และสิทธิ์เช่นเดียวกับการศึกษาระบบโรงเรียนทุกประการ เมื่อพิจารณาถึงนโยบายและหลักการสำคัญของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะนโยบายในการจัดการศึกษาของทุกระดับ ข้อ 4 ได้ระบุไว้ว่า มุ่งอบรมให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพในด้านคุณธรรม จริยธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม เจตคติ ๑. ให้ความสำคัญและซาบซึ้งในคุณค่าศิลปะและงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530 : 16 - 36) ในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ได้จัดให้มีหมวดวิชากำหนดวิชาสามัญดังนี้คือ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาคณิตศาสตร์ หมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต หมวดวิชาอาชีพ หมวด

วิชาภาษาต่างประเทศ และหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2530 : 8 - 12) จะเห็นได้ว่าแต่ละหมวดวิชาดังกล่าวไม่มีหมวดวิชาใดที่มีลักษณะวิชาที่จัดเพื่อตอบสนองนโยบายและหลักการสำคัญของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ข้อ 4 ซึ่งลักษณะวิชาที่จะตอบสนองต่อนโยบายข้อนี้ได้คือ วิชาจริยศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ และวิชาศิลปศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530 - 2534) พบประเด็นปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนว่ายังมิได้ให้ความสำคัญและความสนใจอย่างเพียงพอต่อการฝึกอบรมด้านค่านิยมอันดีงามต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 17) จึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหานี้คือ ให้ความสำคัญและอบรมเยาวชนและประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม เอกลักษณ์ความเป็นไทยและสิ่งแวดล้อมของชาติให้พัฒนาการเรียนการสอนทางด้านศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนสำนึกและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 20)

ปัญหาด้านหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ จากการที่กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าการจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีผลกระทบต่อการศึกษาสายสามัญจนระบบโรงเรียนเพราะไม่สามารถถ่ายโอนหน่วยการเรียนรู้กันได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มอบหมายกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2530 : 27)

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ดำเนินการประชุมปรับปรุงหลักสูตรขึ้นในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งจากผลการประชุมปรากฏว่าได้มีการบรรจุวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านศิลปะไว้เป็นวิชาเลือก 1 รายวิชา ในหมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิตของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2530 : 31) ซึ่งในกรณีที่นักเรียนเลือกผู้เรียนจะเลือกหรือไม่เลือกรู้ได้เนื่องจากไม่ได้เป็นวิชาสามัญ ในกรณีที่มีการเลือกรู้หรือไม่เป็นการต่อเนื่องและไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่นโยบายการศึกษาแห่งชาติและหลักการสำคัญของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดไว้ ดังนั้นหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงในปี พ.ศ. 2530

จึงไม่สามารถตอบสนองนโยบายการศึกษาแห่งชาติและความมุ่งหมายของกระทรวงศึกษาธิการ
ดังกล่าวได้

ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญในแต่ละปีนั้นมี
เป็นจำนวนมาก เฉพาะในปีการศึกษา 2530 นั้น สถิติกรมการศึกษานอกโรงเรียนระบุว่ามึ้นักศึกษา
นอกรโรงเรียนสายสามัญระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศถึง 106,053 คน
(กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2530 : 22) นักศึกษาเหล่านี้เป็นผู้ที่ไม่ได้ผ่านการเรียนวิชา
ศิลปศึกษา เป็นทรัพยากรบุคคลที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและ
วัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งขาดประสบการณ์สำหรับผู้ที่มีความสนใจและก้นัดทางด้านศิลปะอันจะเป็น
พื้นฐานไปสู่การศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนวิชาชีพทางศิลปะแก่นักศึกษานอกรโรงเรียนสายสามัญระดับ
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2526-2527 ที่ศูนย์การศึกษานอกรโรงเรียน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้สอบถามและให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นปรากฏว่ามึ้นักศึกษา
เป็นจำนวนมากที่มีความสนใจและต้องการที่จะเรียนวิชาศิลปศึกษาแต่ต้องขาดโอกาสเพราะหลักสูตร
การศึกษานอกรโรงเรียนไม่มีวิชาศิลปศึกษาจึงไม่สามารถตอบสนองแก่ผู้เรียนได้ตามที่พึงประสงค์

จากสถิติกรมการศึกษานอกรโรงเรียนได้ระบุว่ามึ้นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางศิลปะ
และศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอกรโรงเรียน จำนวน 140 คน (กรมการศึกษานอกรโรงเรียน.
2530 : ไม่มีเลขหน้า) บุคลากรเหล่านี้ได้ปฏิบัติงานทางด้านการเรียนการสอนศิลปะเพียงร้อยละ
8.90 ต้องไปปฏิบัติงานด้านอื่นถึงร้อยละ 91.10 จากผลการวิจัยของสภชดึชัย ศิริพร 2531 :
304) พบว่าบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางศิลปะและศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอก
รโรงเรียนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ส่วนใหญ่เบื่องานเพราะไม่ได้ปฏิบัติ
ตามความรู้ที่ได้เรียนมา จึงเป็นการใช้บุคลากรที่มีอยู่ของกรมการศึกษานอกรโรงเรียนไม่ตรงตาม
ความรู้ความสามารถและความพึงพอใจ ไม่สามารถใช้ทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

การที่หลักสูตรการศึกษานอกรโรงเรียนสายสามัญไม่สามารถตอบสนองนโยบายการศึกษา
แห่งชาติ ความต้องการของบุคลากรและความต้องการของผู้เรียนได้นั้นกรมการศึกษานอกรโรงเรียน
ได้ตระหนักในเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรเช่นกัน โดยได้ระบุว่าในคู่มือหลักสูตรการศึกษานอก

จริงเรียนว่า หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียนยังต้องการการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ความเปลี่ยนแปลงของสังคม และความต้องการของผู้เรียนอีกในเวลาอันสมควร (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530 : ไม่มีเลขหน้า)

ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้มีการศึกษาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการพิจารณามาก่อน จากการสัมภาษณ์ อุษัย หนูแดง (2531) นักการศึกษาฝ่ายพัฒนาหลักสูตร กรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งยอมรับว่ากรมการศึกษานอกโรงเรียนขาดการส่งเสริมและให้ความรู้แก่ผู้เรียนในด้านศิลปะและได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการสำรวจวิจัยเพื่อหาข้อมูลเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์หรือให้ความรู้แก่นักศึกษานอกโรงเรียนได้ก็จะเป็นการดียิ่ง หรือทั้งได้ชี้แจงว่าพัฒนาหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้นยึดหลักการและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไป ส่วนงานทางปฏิบัติเมื่อมีข้อมูลแล้วก็จะจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเพื่อร่วมกันพิจารณา (อุทัย หนูแดง, 2531)

ปัจจัยที่สำคัญซึ่งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรนั้นประกอบด้วยปรัชญาการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งข้อมูลจากนักวิชาการ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู ผู้ปกครอง สภาพสังคมและความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527 : 18 - 19) โดยพิจารณาถึงสภาพความพร้อมของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของครูผู้สอน ตลอดจนพิจารณาถึงเนื้อหาวิชาในหลักสูตรศิลปะศึกษาที่จำเป็นและเหมาะสมกับรูปแบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งมีขีดจำกัดในด้านระยะเวลาและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อเสนอให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนพิจารณาคัดเลือกจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

การศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ก่อนการดำเนินโครงการใด ๆ นั้น คริฟตันและฟัฟฟ์ (Clifton and Fuffe, 1977 : 2) กล่าวว่า ก่อนจะเริ่มดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใหม่ ๆ ใด ๆ ก็ตาม จะต้องมีการสำรวจหรือศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการนั้น ๆ ก่อนไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม เพราะต้องมีการลงทุน ผู้ลงทุนต้องมีความมั่นใจ

ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงก่อน สำหรับในวงการศึกษานั้น เวิร์เดลิน (Werdelin, 1977 : 273 - 278) ได้กล่าวไว้ว่า งานการวางแผนการศึกษาก่อนเริ่มโครงการทางการศึกษานั้น จำเป็นจะต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ กำลังคน ทัศนคติและกฎหมาย ตลอดจนผลการดำเนินงานตามแผน วัตถุประสงค์ความเป็นไปได้ของทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งวิธีเตรียมการเพื่อการวางแผนดำเนินงานให้ได้ผลตามเป้าหมาย

ด้วยสภาพความเป็นมาของปัญหาสรุปได้ว่า การที่หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญในวิชาชีพศึกษานั้น เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมด้านคุณค่าตามที่นโยบายการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ รวมทั้งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญตามที่พึงประสงค์ นอกจากนั้นยังเป็นความไม่สมดุลทางการศึกษาด้านการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนในระบบโรงเรียนได้เรียนรู้ครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนขาดความรู้ด้านศิลปะที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ทั้งยังเป็นปัญหาในการถ่ายโอนหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนเนื่องจากหลักสูตรมีลักษณะวิชาที่แตกต่างกัน และไม่เป็นอัตราส่วนที่เหมาะสมต่อกัน

ดังนั้น ก่อนที่จะมีการเสนอให้พิจารณาเปิดสอนวิชาชีพศึกษานอกหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญจึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปได้ของข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอนและเนื้อหาหลักสูตรตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาชีพศึกษานอกหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาชีพศึกษานอกหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กับการศึกษานอกโรงเรียนด้านต่าง ๆ คือ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน ความพร้อมด้านครูผู้สอนและความพร้อมด้านวิชาการ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ตัดสินใจ เปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาสามัญ ตามสภาพความพร้อมของทรัพยากร ที่มีอยู่และสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด หากมีความจำเป็นต้องจัดสรรเพิ่มเติม จะสามารถทำได้อย่างประหยัดไม่เกิดการสูญเสียเปล่าโดยไม่จำเป็น

2. ผลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อมูลใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้ครอบคลุมและตอบสนองนโยบาย การศึกษาแห่งชาติ

3. ผลที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดการศึกษาให้ สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนและนักศึกษาการศึกษา นอกโรงเรียนสายสามัญ

4. นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเสนอเป็นโครงการจัดประชุมปฏิบัติการในการปรับปรุง หลักสูตรการศึกษาสายสามัญต่อฝ่ายพัฒนาหลักสูตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งพิจารณาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในด้านต่าง ๆ คือ ความ พร้อมด้านอาคารสถานที่ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ความพร้อมด้านครูผู้สอน และความพร้อมด้านวิชาการ

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
- 1.2 ศึกษานิเทศก์การศึกษานอกโรงเรียน
- 1.3 หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญ
- 1.4 ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จำนวน 73 คน ศึกษานิเทศก์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 50 คน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญ จำนวน 73 คน และครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษา จำนวน 140 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ให้ได้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ปรากฏว่าได้กลุ่มตัวอย่าง 169 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน จำแนกตาม

3.1.1 วุฒิ แบ่งออกเป็น

- 1) ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2 ประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน

- 1) ต่ำกว่า 5 ปี
- 2) 5 ปีขึ้นไป

3.1.3 ลักษณะการปฏิบัติงาน

- 1) ด้านบริหาร
- 2) ด้านนิเทศ
- 3) ด้านจัดการศึกษาสายสามัญ
- 4) ด้านปฏิบัติงานศิลปะ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนในด้านต่าง ๆ คือ

- 3.2.1 ความพร้อมด้านอาคารสถานที่
- 3.2.2 ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
- 3.2.3 ความพร้อมด้านครูผู้สอน
- 3.2.4 ความพร้อมด้านวิชาการ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเป็นไปได้ หมายถึง ความพร้อมในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน

1.1 ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การมีสถานที่เรียน ห้องปฏิบัติการทางศิลปศึกษาที่มีขนาดตามเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหรือห้องที่สามารถดัดแปลงแก้ไขแทนได้ สามารถปฏิบัติงานได้เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม มีน้ำใช้ มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ดี มีสถานที่ที่เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิชาการด้านศิลปศึกษา และห้องจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

1.2 ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน หมายถึง การมีวัสดุอุปกรณ์ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่นตามความจำเป็น เช่น กระดานชอล์ค ภาพประกอบ บ้ายแสดงภาพ หุ่นจำลอง กระดาษ สี พู่กัน ดินเหนียว กาว เศษวัสดุต่าง ๆ และอุปกรณ์ช่วยในการสอน เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ โทรทัศน์ วีดิโอเทป วิทยุและเทปบันทึกเสียง รวมทั้งเครื่องมือและครุภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ตู้ โต๊ะ เก้าอี้ และอ่างน้ำ เป็นต้น

1.3 ความพร้อมด้านครูผู้สอน หมายถึง การมีครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาอยู่ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสายสามัญ มีวุฒิตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความรู้ความสามารถในการสอนวิชาศิลปศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และมีจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน ตลอดจนความพร้อมของครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการสอน การนิเทศ และการผลิตสื่อสนับสนุนการเรียนการสอนศิลปศึกษา

1.4 ความพร้อมด้านวิชาการ หมายถึง การมีหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา มีเนื้อหาวิชา จำนวนคาบเรียนต่อสัปดาห์ต่อภาค กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลและเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญประเภทชั้นเรียน

2. หลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนประเภทชั้นเรียนระดับประถมศึกษา (ป.6) มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

3. วิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญ หมายถึง รายวิชาศิลปศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนเป็นวิชาพื้นฐานบังคับในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ฉะเชิงเทรา ศึกษานิเทศก์การศึกษานอกโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสามัญ และครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษา ที่มีวุฒิ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ความพร้อมของครูผู้สอน และความพร้อมด้านวิชาการในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น เอกสารที่เกี่ยวข้องงานด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา การพัฒนาหลักสูตร หลักและวิธีการศึกษาความเป็นไปได้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

กรมการศึกษานอกโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ เพื่อมุ่งให้การศึกษาแก่บุคคลทั่วไปที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้ศึกษาหาความรู้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและเป็นประชากรของประเทศที่มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ประสบการณ์ บุคลิกภาพ คุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนสามารถนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยได้จัดการศึกษาสายสามัญในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีลักษณะและขอบข่ายการจัดดำเนินการการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญประเภทชั้นเรียน ดังจะเสนอรายละเอียดในเรื่องการเรียนการสอน เวลาเรียน การกำหนดหน่วยการเรียน วิชาบังคับและวิชาเลือก ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิชาอาชีพ การประเมินผล เกณฑ์การจบหลักสูตร หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2530 ดังต่อไปนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2530 : 41 - 44)

1. การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรยึดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่น ความสนใจของนักศึกษา และให้ความสำคัญระหว่างรายวิชา หมวดวิชา เท่าที่จะทำได้ ผู้สอนควรใช้วิธีที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณา

วิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานเป็นกลุ่ม และผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้นักศึกษามีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการ และภาคปฏิบัติซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2. เวลาเรียน ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียน ๆ ละ 20 สัปดาห์ ในปีการศึกษาที่ 20 เป็นสัปดาห์วัดผลประเมินผล โรงเรียนอาจเปิดสอนภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร การเปิดและปิดภาคเรียนให้เป็นไปตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ กรณีที่โรงเรียนกำหนดเวลาเรียนต่างไปจากที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ต้องขออนุมัติ กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นราย ๆ ไป ระดับประถมศึกษา เปิดสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 2 คาบ ๆ ละ 50 นาที ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เปิดสอนไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที กรณีที่สถานศึกษาเปิดเรียนภาคฤดูร้อน เวลาเรียนต่อสัปดาห์ของรายวิชาหรือหมวดวิชาที่เปิดสอนในภาคฤดูร้อนจะต้องเป็น 5 เท่าของเวลาที่กำหนดในภาคเรียนปกติ

3. การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาหรือหมวดวิชาของการศึกษาดำเนินการเรียนแบบขั้นเรียน ระดับประถมศึกษา การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชาต่าง ๆ ให้ถือเกณฑ์ดังนี้ วิชาที่มีค่า 1 หน่วยการเรียนรู้หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียน 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน คาบเรียนละ 40 นาที ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กำหนดเวลาเรียนของหมวดวิชาต่าง ๆ ให้ถือเกณฑ์ 1 หน่วยการเรียนรู้ใช้เวลาเรียน 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ คาบเรียนละ 50 นาที กำหนดให้สัปดาห์หนึ่งเปิดเรียนไม่น้อยกว่า 5 วัน ๆ ละ 3 คาบเรียน ดังนั้น หมวดวิชาที่มีจำนวนหน่วยการเรียนรู้มากก็ต้องมีเวลาเรียนมากด้วย

4. วิชาบังคับและวิชาเลือก ระดับประถมศึกษาจะต้องเรียนวิชาบังคับที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 30 หน่วยการเรียนรู้ และเรียนวิชาเลือกอย่างน้อย 10 หน่วยการเรียนรู้ รวมแล้วไม่น้อยกว่า 40 หน่วยการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะต้องเรียนวิชาบังคับที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 4 หมวดวิชา และเรียนวิชาเลือกอย่างน้อยอีก 3 หมวดวิชา รวมแล้วไม่น้อยกว่า 7 หมวดวิชา

5. ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรนี้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ วิชาอาชีพบังคับ และวิชาอาชีพเลือก วิชาอาชีพบังคับสถานศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอนเอง สำหรับวิชา

อาชีพเลือกสถานศึกษาที่มีความพร้อมจะจัดสอนเองก็ได้ หรือสถานศึกษาจะส่งนักศึกษาไปยังสถานศึกษาอื่นก็ได้ โดยยึดแนวปฏิบัติตามหนังสือที่ ศธ 1104/4916 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2522 และคำแนะนำในการจัดการสอนวิชาชีพ สำหรับผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4 หรือระเบียบอื่นที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดวิชาชีพ (เลือก) สามารถเทียบโอนหรือเทียบผลการเรียนได้ตามข้อกำหนดของหลักสูตรและระเบียบการประเมินผล

6. การประเมินผล การประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2530

7. เกณฑ์การจบหลักสูตร ระดับประถมศึกษา ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษาจะต้องได้หน่วยการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 40 หน่วยการเรียนรู้ ในจำนวนนี้ วิชาบังคับ 30 หน่วยการเรียนรู้ วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 10 หน่วยการเรียนรู้ สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องสอบได้วิชาบังคับ 4 หมวดวิชา (26 หน่วยการเรียนรู้) วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา (27 หน่วยการเรียนรู้) รวม 7 หมวดวิชา (53 หน่วยการเรียนรู้)

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2530 กำหนดให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามอัศภาพ วิชาใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 2 ปี แต่หากมีการเทียบหรือโอนวิชาก็สามารถจบก่อน 2 ปีได้

8. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2530

8.1 หลักการ หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีหลักการสำคัญดังนี้

8.1.1 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อันเป็นพื้นฐานให้เห็นช่องทางสำหรับประกอบอาชีพตามความสามารถและความสนใจ ตลอดจนรู้จักหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกงานอาชีพหรือเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น

8.1.2 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันและ เป็นพื้นฐานสำหรับปรับปรุงการดำรงชีวิตของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ ๆ

8.1.3 เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพของชาติโดยรวม เป็นหลักใหญ่ และให้สอดคล้องกับสภาพการแก้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นด้วย

8.1.4 เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพในด้านคุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม เจตคติและพฤติกรรมไปในแนวทางอื่นจะเป็นการช่วยพัฒนาประเทศ

8.2 จุดมุ่งหมาย กำหนดไว้ดังนี้

8.2.1 ให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงกระบวนการคิดซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลที่เกี่ยวกับสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลเกี่ยวกับวิชาการ

8.2.2 ให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมอันดีงาม

8.2.3 ให้เป็นพลเมืองดีมีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

8.2.4 ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม การดำเนินชีวิต และการมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

8.2.5 ให้เห็นคุณค่าของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ และให้มีทักษะในการใช้ภาษาไทยได้ดีและถูกต้อง

8.2.6 ให้เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศ รู้จักพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

8.2.7 ให้มีเจตคติที่ดีต่อสังคมอาชีพ มีความขยัน อดทน ประหยัด ตลอดจนรู้จักสงวนและบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

8.3 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษากำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนวิชาบังคับ 30 หน่วยการเรียนรู้ และเรียนวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 10 หน่วยการเรียนรู้ รวม 40 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

8.3.1 หมวดวิชาภาษาไทยบังคับ 10 หน่วยการเรียนรู้ มี 3 รายวิชาคือ วิชา ท.111 6 หน่วยการเรียนรู้ ท.112 2 หน่วยการเรียนรู้ ท.113 2 หน่วยการเรียนรู้ และ หมวดวิชาภาษาไทยเลือก 4 หน่วยการเรียนรู้ มี 2 รายวิชาคือ วิชา ท.011 2 หน่วยการเรียนรู้ และ ท.012 2 หน่วยการเรียนรู้

8.3.2 หมวดวิชาคณิตศาสตร์บังคับ 6 หน่วยการเรียนรู้ มี 2 รายวิชาคือ วิชา ค.111 3 หน่วยการเรียนรู้ และ ค.112 3 หน่วยการเรียนรู้ และหมวดวิชาคณิตศาสตร์เลือก 5 หน่วยการเรียนรู้ มี 2 รายวิชาคือ ค.011 3 หน่วยการเรียนรู้ และ ค.012 2 หน่วยการเรียนรู้

8.3.3 หมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิตบังคับ 11 หน่วยการเรียนรู้ มี 4 รายวิชาคือ ส.111 3 หน่วยการเรียนรู้ ส.112 3 หน่วยการเรียนรู้ ส.113 2 หน่วยการเรียนรู้ และ ส.114 3 หน่วยการเรียนรู้

8.3.4 หมวดวิชาอาชีพบังคับ 3 หน่วยการเรียนรู้ และหมวดวิชาอาชีพเลือก 10 หน่วยการเรียนรู้

8.3.5 หมวดวิชาภาษาต่างประเทศเลือก 9 หน่วยการเรียนรู้ มี 3 รายวิชาคือ วิชา อ.011 3 หน่วยการเรียนรู้ อ.012 3 หน่วยการเรียนรู้ และ อ.013 3 หน่วยการเรียนรู้

9. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

9.1 หลักการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีหลักการสำคัญดังนี้

9.1.1 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อันเป็นพื้นฐานให้เห็นช่องทางสำหรับประกอบอาชีพตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด ตลอดจนรู้จักหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกงานอาชีพ หรือเพื่อปรับปรุง และส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น

9.1.2 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานสำหรับปรับปรุงการดำรงชีวิตของตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ ๆ

9.1.3 เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพของชาติ สอดคล้องกับสภาพการแก้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

9.1.4 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรม วัฒนธรรม ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมไปในแนวทางอันจะเป็นการช่วยพัฒนาประเทศ

9.1.5 เป็นการศึกษาที่จัดให้ประสานสัมพันธ์กันทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

9.2 จุดมุ่งหมาย หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนี้

9.2.1 รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงกระบวนการคิดซึ่งมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อมและวิชาการ

9.2.2 มีความรู้และทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม และการดำเนินชีวิต

9.2.3 เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมอันดีงาม

9.2.4 เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ รู้จักพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

9.2.5 เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

9.2.6 มีเจตคติที่ดีต่อสังคม มีกิริยาอันอดทนและประหยัด ตลอดจนรู้จักสงวนบำรุงรักษาสาธารณสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

9.3 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา และหมวดวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา รวมไม่น้อยกว่า 7 หมวดวิชา 53 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

9.3.1 หมวดวิชาภาษาไทยบังคับ 7 หน่วยการเรียนรู้ และหมวดวิชาภาษาไทยเลือก 9 หน่วยการเรียนรู้ คือวิชาภาษาไทย 1

9.3.2 หมวดวิชาคณิตศาสตร์บังคับ 3 หน่วยการเรียนรู้ และหมวดวิชาคณิตศาสตร์เลือก 18 หน่วยการเรียนรู้ มี 2 รายวิชาคือ วิชาคณิตศาสตร์ 1 9 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาคณิตศาสตร์ 2 9 หน่วยการเรียนรู้

9.3.3 หมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิตบังคับ 13 หน่วยการเรียนรู้ และหมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต 36 หน่วยการเรียนรู้ มี 4 รายวิชา คือวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาคเหนือ 9 หน่วยการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9 หน่วยการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาคกลาง 9 หน่วยการเรียนรู้ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาคใต้ 9 หน่วยการเรียนรู้

9.3.4 หมวดวิชาอาชีพบังคับ 3 หน่วยการเรียนรู้คือ วิชาโลกของงานอาชีพ และหมวดวิชาอาชีพเลือก 4 หมวดวิชาคือ วิชาอาชีพที่เป็นการฝึกทักษะ

9.3.5 หมวดวิชาภาษาต่างประเทศเลือก 18 หน่วยการเรียนรู้ มี 2 รายวิชาคือ วิชาภาษาอังกฤษ 1 9 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาภาษาอังกฤษ 2 9 หน่วยการเรียนรู้

9.3.6 หมวดวิชาวิทยาศาสตร์เลือก 18 หน่วยการเรียนรู้ มี 2 รายวิชาคือ วิชาวิทยาศาสตร์ 1 9 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาวิทยาศาสตร์ 2 9 หน่วยการเรียนรู้

การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา

การสอนศิลปะศึกษา คือ "การสอนความเป็นมนุษย์ให้กับคน" คำว่ามนุษย์นี้ท่านพุทธทาสภิกขุ หมายถึง "ใจสูง" ศิลปะเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนประณีต ถ้าหากคนเราเข้าถึงศิลปะแล้วการที่จะทำอะไรก็ง่าย เพราะว่าโลกของศิลปะเป็นโลกแห่งการแสดงออกอันลึกซึ้งที่มีคุณค่าต่อจิตใจของมนุษย์ชาติ ถ้าสังคมชาติใดมีรสนิยมทางศิลปะที่ดีแล้วย่อมจะมีผลสะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาตินั้น ๆ อันเป็นผลให้คนในสังคมนั้นเป็นคนที่สมบูรณ์คือ ปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2521 : 31)

วิชาศิลปะศึกษาได้จัดทำมีการเรียนการสอนในระบอบโรงเรียนทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและพัฒนาบุคลิกภาพอันดีงามของผู้เรียน

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525 : 34) มีความเห็นว่า ศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่จำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตร เพราะเป็นวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ หลายประการ และการเรียนรู้เหล่านั้นจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเจริญก้าวหน้า

ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจลักษณะและขอบข่ายของวิชาศิลปะศึกษา จึงจะเสนอรายละเอียดในเรื่องความหมายของศิลปะศึกษา ความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา ห้องเรียนวิชาศิลปะศึกษา วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษา หลักสูตรวิชาศิลปะศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ดังต่อไปนี้

ความหมายของวิชาศิลปะศึกษา

ความหมายของวิชาศิลปะศึกษามีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษาได้ให้ความหมายของวิชาศิลปะศึกษาไว้ดังนี้

อารี สุทธิพันธุ์ (2530 : 16) กล่าวว่า ศิลปะศึกษานั้นเป็นคำที่ใช้เรียกกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะให้แก่ผู้เรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภายใต้ระบบการศึกษา คล้ายกับวิชาสามัญวิชาหนึ่ง โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มีความชื่นชมในผลงานศิลปกรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และมีความสำนึกในความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบศิลปะที่นำมาประยุกต์ใช้สำหรับสังคมปัจจุบัน โดยไม่คาดหวังที่จะให้ผู้เรียนเป็นศิลปินแต่อย่างใด

สงวน รอดบุญ (2524 : 28) ได้กล่าวไว้ว่า ศิลปะศึกษาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ว่าด้วยเรื่องราวของ "มิติทางศิลปะ" ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษามีความเข้าใจในคุณค่าของสุนทรียภาพ และพฤติกรรมของมนุษย์แต่ละยุคแต่ละสมัย รู้คุณค่าของความผูกพันระหว่างชีวิตกับศิลปะ และบังเกิดคำนิยมต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ รู้จักนำเอาศิลปะมาประยุกต์ให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ชลอ พงษ์สามารถ (2526 : 1) ได้ให้ความหมายว่า ศิลปศึกษาคือการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์ จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงออกเป็นผลงานต่าง ๆ เช่น การเขียนภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ การประดิษฐ์วัสดุต่าง ๆ การแสดงออกนี้ผู้สอนจะต้องวางโครงการการสอนระยะยาวโดยการวางแผนการเรียนการสอนจัดเนื้อหา วัสดุ วิธีการอย่างกว้างขวาง เพื่อให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน

เลิศ อานันท์นะ (2523 : 216) ได้ให้ความหมายว่า ศิลปศึกษานำมาซึ่งวิชาที่จัดการเรียนการสอนขึ้นในโรงเรียนและสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้พัฒนาสุขภาพและทุกระดับความสามารถได้มีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระ เสรีทางความคิดสร้างสรรค์ ความคิดจินตนาการ ตามความสนใจและความถนัดธรรมชาติของแต่ละคน

จากความหมายซึ่งนักวิชาการได้ให้ไว้ นั้น สรุปว่าศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสุนทรียภาพมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จากการที่ได้เรียนรู้และทำกิจกรรมทางศิลปะ

ความสำคัญของวิชาศิลปศึกษา

ศิลปศึกษามีสิ่งจูงใจให้เราบังเกิดความชื่นชม มีรสนิยมในศิลปะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตใจละเอียดอ่อน มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักปรับตัวตกแต่งและมีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติอันมีพุทธศาสนาเป็นแกนกลาง เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้มั่นคง จากการเรียนรู้หรือประสบการณ์เหล่านี้ย่อมมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับความรู้สึกร่างกายและส่งผลสะท้อนออกมา นั่นคือการแสดงออกด้านวัฒนธรรมทางจิตใจจะมีความรู้สึกมากน้อยประการใดนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล อันเป็นผลดีแก่การดำเนินชีวิตของตนเองและประเทศชาติ (สงวน รอดบุญ.

2514 : 24)

ศิลปะมีความสำคัญเท่าศาสตร์อื่น ๆ ชีวิตมนุษย์มีความยิ่งใหญ่และละเอียดซับซ้อน การแก้ปัญหาชีวิตของมนุษย์ไม่สามารถแก้ได้ด้วยศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2529 : 5) นอกจากนั้นศิลปศึกษายังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและพัฒนาเศรษฐกิจของชาติอีกด้วย คือ ช่วยรักษาวัฒนธรรมของชาติทำให้เกิดลักษณะประจำชาติ ช่วยทำให้ชาติเกิดความมั่นคง ช่วยฝึก

ๆ ให้เยาวชนของชาติเกิดความริเริ่ม สามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง ดังนั้นศิลปะจึงเป็นวิชาที่มีบทบาทและสำคัญอย่างยิ่งวิชาหนึ่งที่ให้นักการศึกษาควรให้ความสำคัญมากขึ้น (ก่อ สวัสดิทานิชย์, 2519 : 18 - 24)

จากหลักฐานด้านวัตถุที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์เป็นที่ยอมรับกันว่าศิลปะ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและจำเป็นต่อชีวิตของคนทุกคน มีความผูกพันอยู่กับชีวิตประจำวันแทรกซึมอยู่ในกิจกรรมทุกอย่างในทุกสถานที่และทุกเวลา และจากข้อค้นพบทางด้านจิตวิทยาและการศึกษาได้เสนอความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะแสดงออกและสร้างสรรค์ศิลปะที่มีอยู่ในตัวมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งถ้าได้รับโอกาสและส่งเสริมให้เหมาะสมแล้วความสามารถนั้นก็จะเป็นจริงออกมาขึ้นได้เป็นลำดับ เป็นการสนองความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติและยังเป็นการปลูกฝังทัศนคติอันดีในอนาคต (Bernard, 1961 : 307) ศิลปะจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการแสดงออกของมนุษย์และ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน จะช่วยพัฒนาคนในแง่ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าอันสำคัญยิ่งในมรดกทางศิลปของสังคม บรรพบุรุษ พร้อมทั้งจะกรุณาทางไปสู่เอกลักษณ์สังคมของตนสืบไป (วิรุณ ตั้งเจริญ และวราภรณ์ อินทร์อ่ำ, 2515 : 3)

อำนาจ เย็นสหาย (ม.ป.ป. : 81) กล่าวว่า วิชาศิลปศึกษาสามารถสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมที่รักอิสระภาพ รักความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสำนึกที่ดีต่อธรรมชาติ สังคม สิ่งแวดล้อมตั้งแต่บ้าน โรงเรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ วิชาศิลปศึกษาสามารถจัดกิจกรรมสนองเป้าหมายดังกล่าวควบคู่กับวิชาอื่นได้ ส่วนเลิศ อานันท์นะ (2523 : 93) มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า คุณค่าที่แท้จริงของวิชาศิลปศึกษาคือการพัฒนาบุคลิกภาพและสังคมของเด็กทุกเพศทุกวัย เพราะว่าคนย่อมเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาประเทศชาติทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ดังนั้น จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ศิลปะเป็นวิชาที่สำคัญสำหรับสหรัฐอเมริกาได้เห็นความสำคัญของวิชาศิลปศึกษาเป็นอย่างมาก ในทศวรรษนี้วิชาศิลปศึกษาจึงมีบทบาทเข้มข้นขึ้น (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2522 : 170) ในประเทศอื่นๆ ก็เช่นกัน ในการศึกษาในระดับประถมศึกษา เขานับมากในเรื่องของศิลปะ เพราะเขาตระหนักถึงคุณค่าของคนของเขา รักในศิลปะและวัฒนธรรม

เพื่อจะได้เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นกำลังของชาติ (แสงนาง ดีประชา. ม.ป.ป. : 42)
จึงสรุปได้ว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีบทบาทในการพัฒนาบุคคล บ่มฝังความสำนึกในคุณค่าของศิลป
วัฒนธรรม รู้จักอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสามารถดัดแปลงแก้ไขสภาพความเป็นอยู่อัน
ชีวิตประจำวันให้มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นจะเป็นผลดีต่อสังคมและประเทศชาติ

ห้องเรียนวิชาศิลปะศึกษา

การสอนวิชาศิลปะศึกษานอกจากส่วนประกอบด้านนักเรียน เนื้อหาวิชา และครูผู้สอนแล้ว
ส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น วิธีสอนเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะโดยตรง อุปกรณ์การเรียนและสภาพของ
ห้องเรียนก็มีความสำคัญมาก (อารี สุทธิพันธุ์. 2515 : 1) ห้องเรียนศิลปะศึกษาคความีบริเวณ
กว้างขวางเพียงพอที่จะตอบสนองการแสดงออก มีบรรยากาศที่เร้าใจผู้เรียนให้อยากเรียน เช่น
มีพื้นที่กว้างขวาง สะอาด แสงสว่างเพียงพอ อุณหภูมิพอเหมาะ อากาศถ่ายเทได้สะดวก อุปกรณ์
ครบครัน สามารถปฏิบัติงานได้เป็นรายบุคคลและกลุ่ม (เลิศ อำนันทะ. 2518 : 60)

สภาพภายในห้องเรียนที่ดีย่อมเป็นสิ่งหนึ่งของแรงกระตุ้นที่จะช่วยในการสร้างสรรค์
ศิลปะเป็นอย่างดี สภาพห้องเรียนที่ดีมีโต๊ะทำงานได้สะดวก ห้องกว้างขวางพอสมควร มีน้ำใช้
มีแผ่นป้ายติดภาพ มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีห้องเรียนเป็นสัดส่วน นอกจากนั้นยังกินถึงความถึงการสร้าง
บรรยากาศที่ดี เช่น ความเป็นกันเองของครู การให้กำลังใจที่ดี การเปิดโอกาสให้แสดงความ
คิดเห็น ห้องเรียนที่มีเสรีภาพ สภาพแวดล้อมที่ดีเช่นนี้จะช่วยสร้างเสริมการเรียนรู้ได้อย่างดี
(วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 111)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2530 : 28) ได้สรุปลักษณะของห้องปฏิบัติงานศิลปะไว้ดังนี้

1. เป็นสถานที่ค้นคว้าทางวิชาการด้านศิลปะศึกษา
2. เป็นสถานที่เพื่อขยายความรู้ให้กว้างและลึกซึ้งตามที่ผู้เรียนสนใจ
3. เป็นสถานที่เพิ่มพูนประสบการณ์
4. เป็นสถานที่ที่นักเรียนเข้าไปทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

5. เป็นสถานที่สนุกสนานที่จะคิดและสร้างสรรค์
6. เป็นสถานที่ให้ความเพลิดเพลินในบรรยากาศของศิลปะ
7. เป็นสถานที่สามารถทำงานร่วมกันได้

ธนพรณ บุญยัคณิน (2530 : 46 - 51) กล่าวว่า การจัดห้องเรียนศิลปะศึกษาว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะมีผลต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ห้องเรียนศิลปะศึกษาคควรแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ พื้นที่ว่างส่วนบุคคลและพื้นที่โดยส่วนรวม ส่วนการจัดพื้นที่ภายในนั้นจัดแบ่งห้องออกเป็น 2 ส่วนสำคัญดังนี้

1. ส่วนที่ใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน (studio activities) ส่วนนี้จะใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งเป็นบริเวณส่วนใหญ่ของห้อง ประกอบด้วย โต๊ะเรียน โต๊ะครู เก้าอี้ ขาตั้งสำหรับวาดรูป ม้านั่ง โต๊ะยาววางอุปกรณ์ต่าง ๆ บริเวณส่วนนี้ผู้เรียนจะสามารถใช้เพื่อการทดลองปฏิบัติงานฝึกหัด ศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เกิดพัฒนาการเรียนศิลปะให้ดียิ่งขึ้น ให้เกิดความชำนาญ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ ค้นหาแนวคิดใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระเสรี

2. ส่วนที่จัดไว้เพื่อการแสดงผลงานของผู้เรียนและการวิจารณ์ผลงาน (responding to art) บริเวณนี้จัดไว้เพื่อแสดงผลงานที่สำเร็จแล้วเปิดให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานเหล่านั้น โดยครูผู้สอนอาจดำเนินการวิจารณ์ให้คะแนนผลงานหรือผู้เรียนวิจารณ์ และให้คะแนนกันเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้แสดงออก ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาการทางความคิด อารมณ์และร่างกาย การจัดบริเวณนี้ควรคำนึงถึงความจำเป็นด้านต่าง ๆ เช่น ควรจัดให้โต๊ะครูอยู่บริเวณหน้าห้องเรียน เพื่อให้สามารถดูแลผู้เรียนได้ทั่วถึง จัดโต๊ะให้เป็นระเบียบ เว้นช่องทางเดินไว้ให้ผู้เรียนสามารถเดินได้สะดวกและเข้าถึงผู้เรียนได้ง่ายทุก ๆ คน จะทำให้อาจารย์ผู้สอนมีสัมพันธอันดีต่อกันมากกว่ายืนสอนอยู่แต่บริเวณหน้าห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ครูสามารถเข้าไปช่วยแก้ปัญหาและให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้สะดวก นอกจากนั้นการจัดครูควรคำนึงถึงขนาดความกว้างยาวของห้องเรียน รูปร่างของห้องเรียนต้องสัมพันธ์กับจำนวนของผู้เรียน รูปแบบและขนาดของเฟอร์นิเจอร์และที่สำคัญคือต้องคำนึงถึงระดับชั้นของผู้เรียนด้วย

5. เป็นสถานที่สนุกสนานที่จะคิดและสร้างสรรค์
6. เป็นสถานที่ให้ความเพลิดเพลินในบรรยากาศของศิลปะ
7. เป็นสถานที่สามารถทำงานร่วมกันได้

ธนพรหม บุญฉกกลิน (2530 : 46 - 51) กล่าวว่า การจัดห้องเรียนศิลปะศึกษาว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะมีผลต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ห้องเรียนศิลปะศึกษาคาร์แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ พื้นที่ว่างส่วนบุคคลและพื้นที่โดยส่วนรวม ส่วนการจัดพื้นที่ภายในนั้นจัดแบ่งห้องออกเป็น 2 ส่วนสำคัญดังนี้

1. ส่วนที่ใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน (studio activities) ส่วนนี้จะใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งเป็นบริเวณส่วนใหญ่ของห้อง ประกอบด้วย โต๊ะเรียน โต๊ะครู เก้าอี้ ขาตั้งสำหรับวาดรูป ม้านั่ง โต๊ะยาววางอุปกรณ์ต่าง ๆ บริเวณส่วนนี้ผู้เรียนจะสามารถใช้เพื่อการทดลองปฏิบัติงานฝึกหัด ศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เกิดผลการเรียนศิลปะที่ดียิ่งขึ้น จะเกิดความชำนาญ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ ค้นหาแนวคิดใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระเสรี

2. ส่วนที่จัดไว้เพื่อการแสดงผลงานของผู้เรียนและการวิจารณ์ผลงาน (responding to art) บริเวณนี้จัดไว้เพื่อแสดงผลงานที่สำเร็จแล้วเปิดให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานเหล่านั้น โดยครูผู้สอนอาจดำเนินการวิจารณ์ให้คะแนนผลงานหรือผู้เรียนวิจารณ์ และให้คะแนนกันเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้แสดงออก ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาการทางความคิด อารมณ์และร่างกาย การจัดบริเวณนี้ควรคำนึงถึงความจำเป็นด้านต่าง ๆ เช่น ควรจัดให้โต๊ะครูอยู่บริเวณหน้าห้องเรียน เพื่อให้สามารถดูแลผู้เรียนได้ทั่วถึง จัดโต๊ะให้เป็นระเบียบ เว้นช่องทางเดินไว้ให้ครูสามารถเดินได้สะดวกและเข้าถึงผู้เรียนได้ง่ายทุก ๆ คน จะทำให้อิสระกัน มีสัมพันธ์อันดีต่อกันมากกว่ายืนสอนอยู่แต่บริเวณหน้าห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ครูสามารถเข้าไปช่วยแก้ปัญหาและให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้สะดวก นอกจากนั้นการจัดครูควรคำนึงถึงขนาดความกว้างยาวของห้องเรียน รูปร่างของห้องเรียนต้องสัมพันธ์กับจำนวนของผู้เรียน รูปแบบและขนาดของเฟอร์นิเจอร์และที่สำคัญคือต้องคำนึงถึงระดับชั้นของผู้เรียนด้วย

กรมสามัญศึกษา (2521) ได้กำหนดค่าห้องเรียนศิลปะศึกษามีขนาดกว้าง 9.50 เมตร ยาว 13.50 เมตร ส่วนกรณีที่ไม่มีห้องเรียนตามที่กำหนดค่าห้องเรียนธรรมดาปรับปรุงตัดแปลงเป็นห้องเรียนฝึกปฏิบัติทางศิลปะศึกษาแทนได้

วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา

การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา นอกจากความพร้อมในด้านวัสดุแล้ว ยังต้องมีความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้เป็นสื่อในการแสดงออก วัสดุการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาทัศนศิลป์ศึกษานั้นคือ กระดาษขอลด์ ภาพประกอบ การ์ตูน ป้ายแสดง แผนภูมิ ภาพถ่าย และหุ่นจำลอง ส่วนอุปกรณ์ที่ช่วยในการสอนแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 112 - 118)

1. อุปกรณ์ภาพนิ่ง เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายโอเบล เครื่องฉายโอเวอร์เฮด เครื่องฉายฟิล์มสตริป ฯลฯ

2. อุปกรณ์ภาพเคลื่อนไหว เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิดีโอเทป

3. อุปกรณ์เสียง เช่น วิหุ และเทปบันทึกเสียง

4. อุปกรณ์วิชาการ หมายถึง อุปกรณ์ที่ไม่มีการผลิตออกมาจำหน่าย แต่ผู้สอนสามารถประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเป็นสื่อการสอน เพื่อช่วยในการสอนบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด เช่น ประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์แสดงโครงสร้างของทฤษฎีต่าง ๆ เป็นต้น

งานกรณีที่ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูอาจแก้ปัญหาด้วยการปรับปรุงตัดแปลงวัสดุและอุปกรณ์การเรียนที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้เด็กมีการทดลอง เลือก ค้นคว้าหาเศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาดัดแปลงสร้างสรรค์งานศิลปะชิ้นใหม่ โดยพยายามหลีกเลี่ยงการซื้อวัสดุต่างถิ่นที่หายาก ราคาแพง หรือไม่สะดวกต่อการซื้อ นอกจากจัดหาตามความต้องการที่จำเป็นเท่านั้น (เลิศ อานันตะ. 2518 : 60 - 61)

อารี สุธิพันธุ์ (2515 : 181) กล่าวว่า การซื้ออุปกรณ์ช่วยในการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้นจะมีผลทำให้นักเรียนได้รับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

1. เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ ได้เร็วขึ้นเพราะอุปกรณ์การศึกษาช่วยให้เห็นจริง

2. เข้าใจเนื้อหาที่ได้นาน พังแน่นใจความทรงจำ
3. สามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที เป็นการประหยัดเวลาและกำลังงานของคุณ
4. รู้สึกสนุกเพลิดเพลินในการเรียนวิชานั้น ๆ และทำให้ผู้เรียนบังเกิดความสนใจ

สม่ำเสมอ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดรายการวัสดุอุปกรณ์ที่ควรจัดหาเพื่อใช้ในการเรียนการสอน วิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525 : 354 - 360)

1. การเขียนภาพและระบายสี (วัสดุอุปกรณ์ที่ควรจัดหาคือ ดินสอ ยางลบ กระดาษ สีน้ำ พู่กัน หรือสิ่งแทน ภาพแสดงลักษณะศิลปะของไทย เช่น ภาษาไทย ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพแสดงสิ่งก่อสร้างไทย ภาพแสดงประติมากรรม (การปั้นและการแกะสลัก) พระพุทธรูปวาดลายต่าง ๆ วัสดุในการเขียนภาพ พู่กันทำจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ กระดาษที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสีธรรมชาติสิ่งแวดล้อมหรือหุ่นสิ่งของต่าง ๆ สีต่าง ๆ ชนิดผสมน้ำและชนิดแห้ง ปลาย เทียน สิ่งของวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะมาจัดเป็นหุ่นสำหรับเขียน กระดาษที่ใช้สำหรับเขียนภาพ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษปรี๊ป กระดาษวาดเขียน กระดาษอาร์ต ม้ายาว แก้วหรือลังไม้สำหรับยืนเขียนในที่สูงในการเขียนภาพฝาผนัง

2. การปั้นและการแกะสลัก วัสดุอุปกรณ์ที่ควรจัดหาคือดินเหนียว ดินน้ำมัน วัสดุที่เปลี่ยนรูปทรงได้ เครื่องมือแกะสลัก หรือสิ่งแทน เช่น มีดหรือขี้น เศษผ้าต่าง ๆ หรือสิ่งแทน เช่น กระดาษ ภูมิพิช ปกสมุดที่ขี้นแล้ว ตัวอย่างภาพพิมพ์ กาว เครื่องมือปั้น รูปปั้นสำเร็จลักษณะลอยตัว และตัวหุ่น สนามทราย ขนาดตั้งแต่ 4 x 4 เมตรขึ้นไป อิฐ หิน ก่อลงต่าง ๆ กระดาษแข็ง กิ่งไม้หรือเศษไม้ ภาชนะใส่น้ำล้างเท้าหรือน้ำล้างมือ ผ้าเช็ดมือ เชือก วัสดุจากธรรมชาติ เช่น แดงกวา มะเขือ เครื่องมือที่ใช้ในการปั้น

3. การพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ที่จัดหาคือวัสดุที่ใช้เป็นแม่พิมพ์ ได้แก่ วัสดุผิวมัน เช่น กระดาษ หินซีเมนต์ วัสดุผิวหยาบ เช่น แผ่นอิฐ กระดาษขี้มูกแล้วคลีออก สีต่าง ๆ ที่ใช้พิมพ์ภาพอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ที่ผสมสี พู่กัน ภาชนะสำหรับใส่น้ำ ดินเหนียว ดินน้ำมันสำหรับแกะแม่พิมพ์ วัสดุที่ใช้รองรับการพิมพ์ เช่น กระดาษ อุปกรณ์ใช้ในการสร้างสรรค์แม่พิมพ์ เช่น ไม้บรรทัด ดินสอ ไม้ขีด มีด หรืออื่น ๆ

วัสดุที่มีรอยบุ๋นหรือผิวขรุขระ เช่น ผิวของลำต้น ลายสาน กระดาษลูกฟูก สมุดจดบันทึก มีด กาว เครื่องมือแกะแม่พิมพ์ มีดปลายแหลมหรือสิ่งแทน ตัวอย่างภาพพิมพ์ เช่น จากแม่พิมพ์ที่ออกแบบพิมพ์ การพิมพ์ภาพจากพืช

4. การออกแบบสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ อุปกรณ์ที่ควรจัดหาคือ กาว เศษวัสดุต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น เช่น ด้าย เชือก เหล็กหมาด ลวด มีด ค้อน ตะปู สีนํ้าหรือสีที่ได้จากธรรมชาติ ฝุ่นกัน หรือสิ่งแทน กระดาษกล่อง กรรไกร กาวไม้ กาวปะพร้าว หรือกาวหมาก กระดาษเป็นพื้นในการ ทำภาพปะติด วัสดุที่ใช้ในการทำภาพเคลื่อนไหว เช่น หลอดด้าย กระป๋อง หลอดกาแฟ ลวด ฯลฯ วัสดุตกแต่ง เช่น สีต่าง ๆ กระดาษสี เศษกระดาษต่าง ๆ หรือกระดาษที่นำไม้ได้ใช้แล้ว เช่น กระดาษแข็งต่าง ๆ เศษกระดาษ สี กระดาษที่ได้จากถุงของที่ใช้แล้ว ผลงานตัวอย่างหรือ ภาพผลงาน

5. งานสาน ถักทอ วัสดุอุปกรณ์ที่ควรจัดหาคือ วัสดุที่สามารถนำมาใช้สาน เช่น หวาย ดอก เตย ใบลาน เศษวัสดุที่จะนำมาตกแต่ง เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ เปลือกหอย ลูกปัด วัสดุที่นำมา ถักได้ เช่น เชือกปอ เชือกกล้วย ไหมพรม เส้นพลาสติก อุปกรณ์ที่ใช้ถัก เช่น เข็มโครเชต์ ไม้ถัก นิติตั้ง แท้ด หรืออาจถักด้วยมือก็ได้ วัสดุที่นำมาประกอบการถัก เช่น ลูกปัด ไม้ต่าง ๆ กระดุม ตัวอย่างเครื่องทออย่างง่าย วัสดุที่ใช้ในการทอ เช่น กก จูด ฟาง ไหม ด้าย เชือก เปลือกหอย ตัวอย่างงานเย็บปักหรือภาพผลงานวัสดุที่ใช้ในการปัก เช่น ผ้า กระสอบ ด้าย เชือก พลาสติก ฟาง วัสดุที่ใช้ในการตกแต่ง เช่น กระดุม ลูกปัด กิ่งไม้ เมล็ดพืช เปลือกหอย อุปกรณ์ในการ ทำงาน เช่น มีด กรรไกร เข็ม ลวด ตะขิง หรืออื่น ๆ ที่จำเป็น

6. การรู้คุณค่าของศิลปะ วัสดุอุปกรณ์ที่ควรจัดหาคือ กระดาษสี ฝุ่นกัน ดินสอ หรือสิ่งแทน หนังสือการตกแต่งบ้านให้สวยงาม วัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น ภาพเขียน ภาพปั้น กาว เศษ วัสดุ สถานที่จัดนิทรรศการ ผลงานทางศิลปะที่ปฏิบัติมาตลอดปี หรือทำชิ้นใหม่ เครื่องมือเครื่องใช้ ต่าง ๆ สมุดสำหรับบันทึกพร้อมเครื่องเขียน มีด กรรไกร กาว เทป หรือกระดาษกาว ตะปู เบ็ก สำหรับติดภาพวัสดุในการตกแต่งอื่น ๆ เช่น กระดาษสี สี เป็นต้น

ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษา

การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาจะบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นนับว่าครูผู้สอนเป็นส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษาให้ความเห็นที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนศิลปะศึกษาดังต่อไปนี้

อาร์ สฟิธัมภ์ (2527 : 27 - 28) มีความเห็นว่า ครูผู้สอนศิลปะศึกษานั้นควรมีบุคลิกภาพโดยเฉพาะดังนี้

1. มีความรู้และความสามารถในวิชาศิลปะที่มองเห็นโดยตรง เช่น ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของศิลปะ ธรรมชาติของนักเรียน กระบวนการสร้างสรรค์ การจัดชั้นเรียน และการประเมินผล
2. มีความรู้สีก่อนคล้ายอารมณ์ รู้จักร่วมงานกับคนอื่น
3. มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ รู้จักปรับปรุงของเดิม
4. มีความสามารถปรับปรุงพฤติกรรม เช่น การแต่งตัว กิริยามารยาท เป็นต้น

ชโล พงษ์สามารถ (2526 : 1) กล่าวว่า ผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาควรมีความสามารถชีวิตที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพของสังคมและควรมีทำให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแสดงผลงานด้านศิลปะศึกษา เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานแก่ชุมชนอันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติด้วย

จิรุม ตั้งเจริญ (2527 : 69 - 70) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูศิลปะศึกษาไว้ดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถและความคิดเห็นเชิงศิลปะอย่างเข้มข้น เพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นนักฉายโอกาสหรือนักดีกันประจำชั่วโมง
2. มีความรู้ความเข้าใจจนมีผลมาสู่การปฏิบัติงานทางกระบวนการศึกษาจิตวิทยา ปรัชญา และอุดมการณ์ทางการศึกษา เพื่อประโยชน์ไปสู่ระบบการศึกษาที่แตกต่างไปจากการเอาช่างฝีมือศิลปิน หรือนักเทศน์ที่ขาดการเรียนรู้ระบบการศึกษามาสอนศิลปะ
3. มีลักษณะนิสัยที่ดีให้สอดคล้องกับลักษณะวิชาศิลปะศึกษา เช่น ความเป็นคนใจกว้าง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้แสวงหาความรู้รอบตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นนักมนุษยธรรม ฯลฯ

เลิศ อำนันทะ (2523 : 101 - 102) มีความเห็นว่า ครูศิลปศึกษาที่ดีจำเป็นต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน 3 ประการคือ ความรู้ความสามารถในวิชาศิลปศึกษา ประสบการณ์และจิตสำนึกของการเป็นครูและจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก บนพื้นฐาน 3 ประการนี้ย่อมส่งผลให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการตัดสินใจที่ดีสำหรับการเลือกกิจกรรมศิลปะ การแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเพศ วัย และขั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

กำจร สุนพงษ์ศรี (2530 : 19 - 22) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าครูผู้สอนศิลปศึกษาที่ดีนั้นควรมีคุณสมบัติ 3 ประการดังนี้

1. ความรู้ดี คือรู้ดีในวิชาที่ตนเองสอนอย่างถ่องแท้ มีความรู้ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานเรื่อยไปจนถึงขั้นสูงสุด
2. ความสามารถดี คือมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทั้งความสามารถในการอธิบายและความสามารถในการปฏิบัติ
3. จริยธรรมดี

จากความคิดเห็นต่าง ๆ ดังกล่าวสรุปได้ว่า คุณสมบัติของครูศิลปศึกษานั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิชาศิลปะและกระบวนการทางการศึกษา มีความสามารถทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีจริยธรรม และมีบุคลิกภาพที่ดี

สำหรับในด้านคุณสมบัติของครูศิลปศึกษาที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2521) ได้กำหนดไว้ว่าต้องมีดังนี้คือ กศ.บ. (ศิลปศึกษา) ค.บ. (ศิลปศึกษา) ศษ.บ. (ศิลปกรรม) ปวส. วิชาเอกตามที่เปิดสอน ปมช. พมช. ปมศ. ผู้อำนวยการสอนวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และผู้อำนวยการงานอาชีพตามสาขาที่เปิดสอน

หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ได้ระบุจุดประสงค์เฉพาะ จุดประสงค์การเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ความคิดรวบยอดและหลักการ และเนื้อหาวิชาไว้ดังนี้

1. จุดประสงค์เฉพาะ

- 1.1 ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.2 ให้สนใจและแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตน
- 1.3 ให้มีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.4 ให้มีความสนุกสนานเพลิดเพลินและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 1.5 ให้รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่าและรสนิยมที่ดี

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

- 2.1 เขียนเส้น รูปแบบ สี และความสมดุลย์ของภาพได้
- 2.2 มีความมั่นใจในการแสดงออก
- 2.3 นำศิลปะศึกษาไปใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้
- 2.4 นำวัสดุต่าง ๆ มาแกะสลักงานทางศิลปะได้
- 2.5 มีใจกว้าง ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รับฟังความคิดเห็นและยอมรับการ

แสดงออกของผู้อื่น

- 2.6 อธิบายความสัมพันธ์ของงานศิลปะประเภทต่าง ๆ ได้

3. ความคิดรวบยอดและหลักการ

- 3.1 ศิลปะเป็นผลงานทางความงามที่มนุษย์สร้างขึ้น
- 3.2 ศิลปะเป็นสื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์
- 3.3 ทุกคนสามารถเรียนศิลปะศึกษาได้
- 3.4 ศิลปะช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์
- 3.5 การเรียนศิลปะศึกษาช่วยส่งเสริมให้รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3.6 ศิลปะเป็นความสมดุลย์และความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 3.7 การเคลื่อนไหวของวัสดุต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นเป็นศิลปะ
- 3.8 วัสดุที่อยู่รอบตัวเรานำมาพิมพ์เป็นภาพทางศิลปะได้
- 3.9 วัสดุต่าง ๆ นำมาประดับเป็นศิลปะได้

4. เนื้อหาวิชา

4.1 การเขียนภาพและการระบายสี

4.1.1 การลากเส้นเป็นรูปแบบไทยและสากล

4.1.2 การลากเส้นด้วยวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ยากขึ้นโดยคำนึงถึง

ความกลมกลืนและตัดกัน

4.1.3 การผสมกลมกลืนของรูปกับพื้น การผสมกลมกลืนกันของรูปร่าง

กับรูปทรง

4.1.4 การทดลองด้วยสีและเทคนิคต่าง ๆ

4.1.5 แสงสว่างและความแตกต่างของน้ำหนักเงากับสี

4.1.6 ความสมดุลของการออกแบบ

4.1.7 การถ่ายทอดจากประสบการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ในชุมชน เป็นต้น

4.1.8 การนำศิลปะศึกษาไปสัมพันธ์กับกลุ่มวิชาอื่น ๆ

4.2 การปั้นและแกะสลัก

4.2.1 การขึ้นรูป การปั้น แกะสลัก วัสดุในท้องถิ่นเป็นของเล่น ของใช้

ต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

4.2.2 การพัฒนาเป็นรูปทรงต่าง ๆ

4.3 การพิมพ์ การพิมพ์ด้วยวัสดุต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ทำแม่พิมพ์และ

ออกแบบพิมพ์

4.4 งานจัดออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ

4.4.1 การสร้างแบบด้วยเทคนิคและวัสดุต่าง ๆ

4.4.2 งานโครงสร้าง การเคลื่อนไหว เช่น ภาพหมุน ภาพเขว

4.5 งานสาน ถักทอ กิจกรรมเกี่ยวกับการสาน ถักทอ เย็บปัก อย่างง่าย ๆ

ด้วยวัสดุในท้องถิ่นให้เป็นของเล่นของใช้ เครื่องประดับและเครื่องแต่งกาย

4.6 การรู้คุณค่าทางศิลปะและความผสมกลมกลืนระหว่างศิลปะ

4.6.1 การสะสมและจัดนิทรรศการ เช่น การรวบรวมเปลือกหอย ก้อนหิน

งาไม้ แผลง

4.6.2 การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น การตั้งชื่อภาพและช่วยกัน
พิจารณาว่าชื่อนั้นจะสื่อความหมายตรงความเข้าใจหรือไม่ เป็นต้น

4.6.3 การลากเส้นและสีให้ประสานกลมกลืนกับจังหวะและดนตรี

4.6.4 การจัดตกแต่งวัสดุสิ่งของให้เหมาะสมกับอาคารสถานที่และตาม

กาลเทศะ

หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 ได้ระบุจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครอบคลุม โครงสร้าง จุดประสงค์เฉพาะวิชาและคำอธิบายรายวิชาไว้ดังนี้

1. จุดประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อพัฒนาศิลปะนิสัยของตนเอง
- 1.2 เพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจทางศิลปะ
- 1.3 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของศิลปะกับ

ชีวิตประจำวัน

1.4 เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพโดยปลูกฝังความประณีต สะอาดเรียบร้อย และมีรสนิยมใน
การเลือกสรรที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

1.5 เพื่อส่งเสริมการแสดงออก โดยการค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติกิจกรรมจาก
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเห็นความสำคัญในกิจกรรมร่วมของหมู่คณะ

- 1.6 เพื่อให้เกิดความนิยมชมชื่นที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย
- 1.7 เพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่งานอดิเรกหรือการประกอบอาชีพสำหรับผู้ถนัดและสนใจ
- 1.8 เพื่อให้เกิดผลงานการผ่อนคลายจิตใจและอารมณ์

2. โครงสร้าง

2.1 วิชาบังคับมัธยมศึกษาปีที่ 1

ศ 101 ทักษะศิลป์ศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

ศ 102 ทักษะศิลป์ศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

2.2 วิชาบังคับมัธยมศึกษาปีที่ 2

ศ 205 ทักษะศิลป์ศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

ศ 206 ทักษะศิลป์ศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

2.3 จุดประสงค์วิชา ศ 101, ศ 102

1) ให้มีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางทัศนศิลป์ศึกษา และสามารถแสดงออกได้ตามภาวะ

2) ให้สามารถเข้าใจวิชาเลือกศิลป์ศึกษา เพื่อผ่อนคลายจิตใจและอารมณ์

3) ให้สามารถพิจารณาแนวทางของตนเอง และเลือกเรียนวิชาหมวดศิลป์ศึกษาที่ถนัดได้อย่างมั่นใจ

จากรายวิชาเหล่านี้เป็นความรู้ทั่วไปและการทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับการวาดเขียน การปั้นแกะสลัก การพิมพ์ภาพ การสร้างสรรค์งานศิลปะและศิลปะพื้นบ้าน และเป็นกิจกรรมและการแสดงออกกระตุ้นกำหนดความรู้ทางด้านทฤษฎีที่เหมาะสมกับกิจกรรมปฏิบัติ ส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ค้นคว้าทดลองตามความสามารถของแต่ละบุคคล

2.4 จุดประสงค์วิชา ศ 205, ศ 206

1) ให้สามารถสร้างสรรค์งานศิลปะและแสดงออกได้อย่างเสรี

2) ให้รู้จักใช้หลักการและวิธีการในการสร้างงานศิลปะโดยการทดลองด้วยตนเอง และสามารถสื่อความหมายของผลงานนั้น ๆ ได้

3) ให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ทางศิลปะไปใช้ในการเลือกแนวทางในการศึกษาศิลปะตามความถนัดและสนใจได้

จากรายวิชาเหล่านี้เป็นความรู้ทั่วไปและการทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับการวาดเขียน การปั้นแกะสลัก การพิมพ์ภาพ การสร้างสรรค์งานศิลปะ องค์ประกอบศิลปะ การออกแบบศิลปะ วิทยะและศิลปะสากล และเป็นกิจกรรมและการแสดงออกในระดับนี้กำหนดความรู้ทางด้านทฤษฎีที่เหมาะสมกับกิจกรรมปฏิบัติ ส่งเสริมความสามารถ ความกล้าให้พัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อการศึกษาต่อทางด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ ในระดับสูงขึ้นไป และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2524 : 130 - 155)

การพัฒนาหลักสูตร

ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร แหล่งข้อมูลและผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การศึกษาและการจัดการศึกษามีเป้าหมายที่จะพัฒนาบุคคลในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลและในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม เป้าหมายของหลักสูตรจึงเป็นการกำหนดแนวทางในการสร้างและพัฒนาคนให้เป็นไปตามลักษณะที่ต้องการ เป้าหมายที่สำคัญสามประการของการศึกษา ได้แก่ (1) เป็นผู้มีความรู้ดี สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบสัมมาชีพได้ (2) เป็นคนดีมีความรับผิดชอบ เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีใจกว้างขวาง รอบรู้ (3) เป็นผู้มีส่วนร่วมในการเลือก รู้จักใช้ วิจารณญาณ รู้จักแสวงหาแนวทางที่เป็นอิสระให้สอดคล้องกับความสนใจของตนเอง มีงานอดิเรก หลักสูตรจึงต้องกำหนดโครงสร้างให้สัมพันธ์กับลักษณะของคนที่ต้องการ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2525 : 18 - 26)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 10) ให้ความหมายกว้าง ๆ ของหลักสูตรว่าหมายถึงประสบการณ์ทั้งมวลที่จัดให้กับนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียน

ได้มีความรู้ มีทักษะ เกิดความคิดและทัศนคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต นอกจากนั้นแต่ละค่ายแต่ละสำนักทางการศึกษายังให้คำจำกัดความของคำว่าหลักสูตรต่าง ๆ กัน เช่น หลักสูตรหมายถึงโครงการของการเรียนหรือหลักสูตรหมายถึงเนื้อหาวิชาเรียน เป็นต้น (มะลิฉัตร เอื้ออนันต์. 2529 : 1)

ส่วนคำว่า "การพัฒนาหลักสูตร" (Curriculum development) นั้น หมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ความหมายของคำว่าพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย (Saylor and Alexander. 1974 : 7)

การพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมถึงกระบวนการทั้งหมดในการจัดทำหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งเซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1974 : 7) ให้ความหมายของการปรับปรุงหลักสูตรว่าหมายถึงการดำเนินการจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสมหรือดียิ่งขึ้น ซึ่งขั้นตอนการดำเนินงานก็จะเหมือนกับการพัฒนาหลักสูตร หรือการร่างหลักสูตรทุกประการ การปรับปรุงหลักสูตรจะมีความหมายแตกต่างจากการพัฒนาหลักสูตรก็ตรงที่ การปรับปรุงหลักสูตรจะเพ่งเล็งเป้าหมายของหลักสูตรมากกว่ากระบวนการของการจัดทำหลักสูตรโดยตรงและสำหรับการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรนั้น ความหมายดั้งเดิมนั้นมักจะจำกัดกับการแก้ไขรายวิชา (course of studies) ซึ่งเป็นการแก้ไขบางส่วนของหลักสูตรมากกว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้งระบบ

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร

สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ทาบา (Taba. 1962 : 12) ได้เสนอไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน

4. จัดลำดับเนื้อหาสาระ
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้
7. กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติ

สัจด์ อุทรานันท์ (2527 : 38 - 40) ได้จัดลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

แหล่งข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 17) ได้สรุปถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรว่า

มีดังนี้

1. ข้อมูลทางปรัชญาการศึกษา
2. ข้อมูลจากแผนการศึกษาแห่งชาติ
3. ข้อมูลจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการปกครอง
4. ข้อมูลที่ได้จากนักวิชาการแต่ละสาขาวิชา
5. ข้อมูลจากจิตวิทยาการเรียนรู้
6. ข้อมูลจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
7. ข้อมูลที่ได้จากพัฒนาการทางเทคโนโลยี

สังกัด อุทรานันท์ (2527 : 203 - 205) ได้กล่าวถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญและวิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

ในการศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรนั้นอาจจะทำได้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ ศึกษาข้อมูลทั่ว ๆ ไป หรือการศึกษาปัญหาเฉพาะ การศึกษาข้อมูลเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสำหรับชั้นพื้นที่กว้างขวาง เช่น ระดับประเทศ หรือระดับเขต อาจจะต้องศึกษาข้อมูลทั่ว ๆ ไป แต่ถ้าเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ชี้ระดับท้องถิ่นหรือระดับโรงเรียน หรือชี้พื้นที่โรงเรียนก็อาจจะศึกษาปัญหาเฉพาะที่สำคัญก็ได้ แหล่งข้อมูลที่สำคัญแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชนที่จะได้นำหลักสูตรไปใช้นั้นอาจศึกษารวบรวมจากบุคคลต่อไปนี้คือ บุคคลที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นแห่งนั้นของรัฐและเอกชน กลุ่มคนบางกลุ่มที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคม นักการศึกษา ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียนอาจศึกษาได้จากผู้เรียนและบางกรณีก็อาจจะศึกษาได้จากครูในฐานะที่สอนผู้เรียนในกลุ่มนั้น ๆ เป็นเวลานานพอสมควร

การศึกษารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรอาจจะทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือชี้ทั้ง 2 กรณีประกอบกันดังนี้ คือ

1. การศึกษาโดยตรง การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรงอาจจะทำได้โดยวิธีการต่อไปนี้คือ

- 1.1 สอบถามโดยวิธีแบบสอบถามในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

- 1.2 ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

- 1.3 การสังเกตกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในลักษณะของการวิจัยเชิงมานุษยวิทยา (anthropological approach)

- 1.4 การระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง (brain storming)

2. การศึกษาโดยทางอ้อม การศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและผู้เรียนโดยทางอ้อม อาจจะได้โดยวิธีการต่อไปนี้คือ

2.1 การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร

2.2 การรับฟังความคิดเห็นจากแหล่งต่าง ๆ

2.3 การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ (indicators) ที่สำคัญ

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรมีข้อที่ควรคำนึงถึงและพึงระมัดระวัง ดังนี้

1. ไม่ควรเก็บข้อมูลมากเกินไปจนความจำเป็น จนกรณีที่ไม่ได้มีการพิจารณาว่าสิ่งไหนมีความสำคัญหรือจำเป็นจะต้องศึกษา หรือผู้เก็บข้อมูลไม่ได้ตระหนักถึงธรรมชาติของข้อมูลว่าควรถามอะไรกับผู้ใดนั้นก็อาจทำให้สิ่งที่ถามมีมากเกินไป จนกรณีเช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ นั่นคือสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ที่ได้มาจะไม่มีคำตอบชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้น การสอบถามข้อมูลต่าง ๆ มากมายจากบุคคลคนเดียวก็อาจจะทำให้ผู้ตอบคำถามเกิดความเบื่อหน่าย และจะตอบด้วยความไม่ตั้งใจ

2. ก้อยคำที่ใช้ในการสอบถามจำเป็นจะต้องใช้สื่อความหมายให้ถูกต้อง นั่นคือเป็นคำศัพท์ที่ผู้ตอบคำถามมีความเข้าใจ ไม่มีความสับสนซับซ้อน หรือยากเกินไป

3. ต้องระมัดระวังคำถามซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติของผู้ตอบคำถามให้มาก เพราะผู้ตอบคำถามได้ตอบโดยมีเจตคติอย่างใดอย่างหนึ่งจะทำให้ไม่สามารถทราบข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงได้

4. ข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาเป็นรากฐานในการพัฒนาหลักสูตรจะมีความเกี่ยวข้องกับอนาคตเสมอ ดังนั้นการเลือกผู้ตอบคำถามจึงควรจะเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจหรือมองสภาพการณ์ในอนาคตได้ เนื่องจากประชาชนโดยทั่วไปมักจะตอบข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลโดยปัจจุบัน หรือในอดีตเป็นเกณฑ์ ดังนั้นหากเลือกได้ผู้ตอบที่ไม่สามารถเข้าใจคาดการณ์อนาคตไว้แล้ว ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำไปใช้พัฒนาหลักสูตรจะกลายเป็นข้อมูลที่มีความล้าสมัยไปโดยปริยาย (สัจด์ อุหรานันท์.

ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

เอกวิทย์ ฌ กลาง (2513 : 43 - 44) ได้จัดผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรไว้

5 ประเภทคือ

1. ผู้ที่มีความสนใจด้านวิชาต่าง ๆ เช่น ศึกษานิเทศก์สายวิชา
2. ผู้บริหารการศึกษาระดับที่สำคัญ
3. ผู้แทนครูผู้สอน
4. ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่
5. นักการศึกษาที่รู้ทางทฤษฎีการศึกษาและจิตวิทยาการศึกษา

สมิธร คุณานุก (2523 : 186) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรควรประกอบด้วย

1. วิทยาการที่มีความรู้ทางด้านการพัฒนาหลักสูตร
2. ศึกษานิเทศก์ เขตและจังหวัด
3. ครูใหญ่
4. ครูหัวหน้าหมวด
5. อาจารย์จากวิทยาลัยครู หรือมหาวิทยาลัยใกล้เคียง
6. กรรมการ 1-2 ท่าน ที่มีส่วนสร้างหลักสูตรระดับชาติ

เบซอง (Beauchamp. 1975 : 148) กล่าวว่างานพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยบุคคล

5 ประเภทคือ

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ

2. ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น นักวิจัยทางหลักสูตร ตัวแทนครูผู้สอน

3. บุคลากรทางวิชาชีพ ได้แก่ ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูที่ทำหน้าที่เป็น

ครูพิเศษ

4. ตัวแทนของประชาชน
5. นักเรียน

สรุปได้ว่า ผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรคือผู้บริหารในระดับที่สำคัญ ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าฝ่าย และครูผู้สอนซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี

หลักและวิธีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ

ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้ และวิธีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ดังต่อไปนี้

ความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่าการศึกษาความเป็นไปได้นี้

ฮัสเซน (Hussain, 1973 : 196 - 217) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ ว่า เป็นความพยายามที่จะหาข้อเท็จจริงเพื่อนำข้อมูลที่เป็นข้อเสนอเพื่อการตัดสินใจก่อนนำไปปฏิบัติจริง รวมทั้งเพื่อหาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการวางแผนประเมินผลแผน และกำหนดปฏิบัติการตามแผน นอกจากนี้ ฮัสเซน ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาความเป็นไปได้อีกว่า เมื่อไรก็ตามที่จะเปลี่ยนแปลงระบบหนึ่งที่จะจัดตั้งขึ้นนั้น จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ภายใต้ข้อจำกัด (constraints) ที่มีอยู่ได้หรือไม่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความเป็นไปได้อาจช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้ว่าควรสนับสนุนหรือระงับโครงการ การเปลี่ยนแปลงที่เสนอมาตามความเห็นของฮัสเซนนั้น โครงการหนึ่งที่น่าไปปฏิบัติยังอาจประสบความล้มเหลวได้ขั้นขั้นนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการนำโครงการไปปฏิบัติจะต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับความไม่แน่นอน แต่ถ้ามองการลงทุนโครงการใด ๆ โดยปราศจากการศึกษาความเป็นไปได้อย่างเหมาะสมแล้วจะไม่สามารถลดหรือจำกัดความเสี่ยงลงได้ การศึกษาความเป็นไปได้อาจจะช่วยแก้ปัญหานั้นได้ถ้าจำเป็นจะต้องแก้ไข ซึ่งจะ เป็นส่วนช่วยอันสำคัญในการปรับปรุงโครงการที่เสนอมาให้มีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น

คลิฟตัน และพัฟฟ์ (Clifton and Puffe. 1977 : 1 - 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาความเป็นไปได้ว่า โดยทั่วไปแล้วก่อนที่จะมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการลงทุนเกี่ยวกับโครงการใหม่ ๆ ใด ควรจะมีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการนั้นเสียก่อน โดยอาจทำการศึกษาได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจมีความแน่ใจว่ามีตลาดที่จะรองรับผลผลิตจากโครงการนั้น วัตถุประสงค์จะสามารถหามาได้เพียงพอมีกำลังแรงงานอย่างเพียงพอ เป็นต้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดในการศึกษาความเป็นไปได้นางการธุรกิจ คือ การศึกษาว่าการลงทุนครั้งนี้จะมีรายได้คุ้มกับทุนหรือไม่

เวอร์เดลิน (Werdelin. 1977 : 276 - 289) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการว่า การศึกษาความเป็นไปได้ทางการศึกษาคือการประเมินผลชนิดหนึ่งซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในการวางแผนทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยตอบคำถามที่นำไปสู่ความสำเร็จของการวางแผนว่าแผนนั้นจะปฏิบัติได้หรือไม่ และสามารถตรวจสอบควบคุมขั้นตอนและวิธีดำเนินงานให้เป็นไปตามความมุ่งหมายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525 : 104 - 105) ได้สรุปความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้ (feasibility study) หรือการทดสอบความเป็นไปได้ว่า คือ การพิจารณาข้อสมมุติฐานซึ่งมีผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของเป้าหมายในแผนอย่างเป็นระบบ เพราะแผนที่จะเป็นไปได้นั้นเพียงแต่การแปลความหมายของวัตถุประสงค์และเป้าหมายยังไม่เพียงพอจะต้องคำนึงถึงวิธีการจัดการ ความมีเหตุผลและปัญหาบุคลากร ตลอดจนความคิดเห็นและปฏิกิริยาประกอบด้วย

มณเฑียร ประจวบตี (2528 : 34) กล่าวว่า การศึกษาความเป็นไปได้เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่นิยมใช้ในการพิจารณาหาข้อยุติก่อนการตัดสินใจว่าผู้ตัดสินใจควรจะเลือกหนทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่องานใด หรือโครงการใดจึงจะเหมาะสมและคุ้มค่า นอกจากนี้ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาความเป็นไปได้ว่าเป็นการวิเคราะห์เพื่อหาความเหมาะสมของงานหรือโครงการว่ามีลู่ทางที่จะทำได้เพียงใดหรือไม่ โดยพิจารณาความเป็นไปได้ในด้านต่าง ๆ เช่น ความต้องการของตลาดด้านเทคนิค การบริหาร การจัดการ การเศรษฐกิจ สังคม

การเมืองและการเงิน เป็นต้น ผู้ที่ทำการศึกษาก็ต้องทราบความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของผู้ตัดสินใจว่าต้องการทราบข้อมูลความเป็นไปได้ในเรื่องอะไรและงานประเด็นสำคัญอะไรบ้าง

วิลลิสท์ ทรยางกูร (2528 : 75 - 76) กล่าวว่า การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเป็นงานขั้นเริ่มต้นของโครงการที่มีการศึกษาอย่างครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเพื่อนำไปสู่การยอมรับโครงการหรือการยกเลิกโครงการ โครงการต่าง ๆ จะต้องมีการเริ่มโครงการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้มีการตอบสนองเป้าหมายและวัตถุประสงค์บางประการ โดยมีการวิเคราะห์อย่างคร่าว ๆ ก่อน เพื่อเป็นการกลั่นกรองขั้นหนึ่ง โดยอาศัยข้อเท็จจริงเท่าที่มีอยู่ประกอบกับความเห็นและการหยั่งรู้บางประการ ตามประสบการณ์กิจกรรมของโครงการ การศึกษาความเป็นไปได้อย่างคร่าว ๆ ดังกล่าว เป็นการหาความเป็นไปได้เบื้องต้น หากมีการยอมรับโครงการก็มักจะมีการตัดสินใจให้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการอย่างละเอียดต่อไปตามความเหมาะสม โครงการที่มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับของเจ้าของโครงการจะมีการดำเนินการขั้นต่อไป ซึ่งได้แก่การจัดทำรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบอาคารและการวางแผนการดำเนินงานต่อไป ดังนั้นโครงการจะมีโอกาสเป็นจริงหรือไม่และจะมีแนวโน้มของความสำเร็จสูงลงไปด้วยดีเพียงใดนั้นจึงขึ้นอยู่กับการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเป็นสำคัญ

วิธีการวิเคราะห์และตัดสินใจความเป็นไปได้ของโครงการ

การวัดและการพิจารณาตัดสินใจความเป็นไปได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ ฝ่าย (Werdelin, 1977 : 284 - 289) งานด้านเศรษฐกิจก็ได้แก่การคำนวณค่าใช้จ่ายตามโครงการที่วางไว้เพื่อรองรับจำนวนนักเรียนที่เข้ามาใหม่ การเพิ่มครูผู้สอน ตลอดจนอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ หรือกำลังคน นั่นก็ต้องการผู้สอนที่มีสมรรถภาพผู้สอนที่มีความสามารถในการสร้างสื่อการสอน ผู้เชี่ยวชาญในการแต่งตั้งครูซึ่งอาจต้องมีการฝึกอบรมเพื่อให้แผนมีความสมบูรณ์แบบ

สภาพความเต็มใจและความเตรียมพร้อมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษานั้นอาจศึกษาได้โดยวิธีการทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา โดยวิธีให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นหรือแสดงทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ออกมา หรือโดยวิธีการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง บางครั้งอาจต้องมีการทดลองแผนนั้นในสถานการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทราบข้อมูลที่แน่นอน ส่วนการวัดภูมิหลังหรือสถิติของผู้นั้นมักจะใช้วิธีการทดสอบความรู้ทักษะ สถิติปัญหา เป็นต้น

งานการวางแผนการศึกษานั้น มักมีปัญหาคือความเป็นไปได้อยู่หลาย ๆ ขั้นตอน ซึ่งจะต้องหาวิธีการทดสอบหรือศึกษาความเป็นไปได้เพื่อการตัดสินใจให้แผนดำเนินไปสู่เป้าหมายอยู่เรื่อย ๆ แผนหรือโครงการทางการศึกษานั้นมีมากมายหลายแบบ (Werdelin, 1977 : 288) บางครั้งเป็นแผนใหญ่ครอบคลุมวงจรต่าง ๆ ได้ทั้งหมด หรือบางครั้งครอบคลุมวงจรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แต่บางแผนอาจแตะบางส่วนบางประเด็นที่เล็ก ๆ เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แผนใหญ่ ๆ บางแผนจะครอบคลุมองค์ประกอบหรือแง่มุมต่าง ๆ ไว้ทั้งหมด เช่น จำนวนนักเรียน การฝึกและการคัดเลือกตัวผู้สอน การสร้างอาคารใหม่ การกำหนดที่ตั้งของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอื่น ๆ ส่วนบางแผนจะสัมผัสเพียงบางส่วน เช่น งานเรื่องหลักสูตรหรือการฝึกอบรมครูผู้สอน เป็นต้น การที่แผนหรือโครงการทางการศึกษามีขอบเขตกว้าง แคบแตกต่างกันไปเช่นนี้ การศึกษาความเป็นไปได้อาจใช้วิธีแตกต่างไปด้วยตามความเหมาะสม

การศึกษาความเป็นไปได้นั้นส่วนหนึ่งส่วนใดของการวางแผนการศึกษาเพื่อการตัดสินใจดำเนินการตามแผนนั้น เวอร์เดลลิน สรุปเป็นขั้นตอนดังนี้ (Werdelin, 1977 : 289 - 297)

1. อธิบายสถานการณ์การวางแผน เพื่อให้เห็นภาพรวมที่สมบูรณ์ เช่น แผนจะมีผลกระทบต่อสถานศึกษา วิธีการใดที่จะทำให้แผนบรรลุเป้าหมาย มีใครบ้างที่จะได้รับผลกระทบจากแผน

2. อธิบายสถานการณ์การตัดสินใจ บางครั้งผู้วางแผนมิได้มีอำนาจในการตัดสินใจจนสิ่งที่ศึกษามาแล้วในเบื้องต้นแต่อย่างใด จึงควรพิจารณาว่าผู้ใดจะมีอำนาจตัดสินใจในระดับใดขั้นตอนใด

3. รวบรวมข้อมูลที่มีอยู่

4. ระบุกรอบงานในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ ระยะเวลา ความพร้อมด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ทัศนคติของกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อการวางแผน เป็นต้น

5. ศึกษาความเป็นไปได้ (study of possibilities) จากขั้นตอนทั้ง 4 ที่กล่าวมา อาจมีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อตัดสินความเป็นไปได้ของแผน หากพบว่ามีความเป็นไปได้ในขั้นนี้ก็จะได้มีการตัดสินใจดำเนินการปฏิบัติตามแผนต่อไป แต่ถ้าพบว่าข้อมูลต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอแก่การตัดสินใจก็จะได้วางแผนศึกษาความเป็นไปได้ในขั้นต่อไป

6. การหาข้อมูลเพิ่มเติม ข้อมูลที่รวบรวมมาในข้อ 3 อาจมีบางส่วนยังไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป เป็นหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญที่จะร่วมมือกับผู้วางแผนคิดหาวิธีการรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้

7. การจัดการทำและตีความข้อมูล ข้อมูลที่ได้มาใหม่และข้อมูลที่มีอยู่เดิมก็จะนำมาจัดการทำและตีความเพื่อการตัดสินใจต่อไป

8. ป้อนข้อมูลย้อนกลับไปยังแผน (feed back of data to the plan)

9. ทบทวนแผน (revision of the plan)

10. การตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่อไป

จนถึงขั้นที่ 10 นี้ หากพบว่าไม่จำเป็นต้องมีการทดลองปฏิบัติแผนใน規模เล็ก ๆ เพื่อทดสอบแผนเสียก่อน แล้วดำเนินในขั้นต่อไปคือขั้นที่ 11

11. การนำแผนไปปฏิบัติ แต่ถ้าหากพบว่าจำเป็นต้องทดลองกับกลุ่มย่อยเสียก่อน ก็จะดำเนินขั้นตอนต่อไปคือขั้นที่ 12

12. การวางแผนการศึกษาเบื้องต้น (planning of a preliminary study)

ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยทางการศึกษามักจะเป็นผู้ออกแบบการศึกษาวิจัยในขั้นนี้

13. ดำเนินการตามการวางแผนการศึกษา หรือทดลองเบื้องต้นในขั้น 12

14. เก็บรวบรวมข้อมูล

15. การจัดการทำและตีความข้อมูล

16. ป้อนข้อมูลย้อนกลับไปยังแผน

17. การทบทวนแผน

18. การตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่อไป

สำหรับฮัสเซน (Hussain, 1973 : 194 - 217) ได้เสนอวิธีการศึกษาความเป็นไปได้ขั้นต้นของผู้บริหารการอุดมศึกษาว่า ในการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการใด ๆ นั้น จะมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ

1. การกำหนดปัญหาเพื่อการศึกษาความเป็นไปได้
2. การหาทางแก้ปัญหา
3. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้
4. การหาทางเลือก หรือการตัดสินใจที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการระบุสภาพปัญหาของระบบเดิมที่เป็นอยู่ ระบุความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบเดิม มีการกำหนดคณะบุคคลเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ มีการระบุวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สัมพันธ์กับนโยบายและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เป็นอยู่จากฝ่ายบริหาร

ขั้นตอนที่ 2 เริ่มด้วยการศึกษาวิเคราะห์ระบบงานเดิมที่เป็นอยู่ โดยรวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหาร และด้านเทคนิควิธีการ ต่อมาเป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ที่ได้ชัดเจนจากระบบเดิม และมีแนวทางที่เหมาะสมที่จะดำเนินการขั้นตอนต่อไปหรือไม่ หากพบคำตอบบนทางบกก็จะได้หาวิธีการแก้ปัญหาในขั้นตอนต่อไป หากพบคำตอบบนทางลบก็เสนอรายงานต่อผู้บริหารได้รับทราบ ขั้นตอนต่อไปก็ยุติ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการทดสอบความเป็นไปได้ขั้นต้นจากการแก้ปัญหาที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 2 ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการโดยพิจารณาเงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจและการเงิน ด้านการบริหาร ด้านเทคนิควิธีและด้านอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วในขั้นตอนที่ 2 ต่อไปเป็นการตัดสินใจความเป็นไปได้ซึ่งพิจารณาโดยคณะผู้ศึกษาความเป็นไปได้โดยตรงหรืออาจจะขอคำแนะนำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ หรือจากผู้บริหารร่วมด้วย บางครั้งพบว่ามีทางเลือกที่เป็นไปได้หลายทาง แต่ไม่สามารถจะนำไปดำเนินการได้โดยพร้อมกัน เนื่องจากอุปสรรคด้านการเงิน หรือบุคลากร คณะผู้ศึกษาความเป็นไปได้จะต้องจัดลำดับทางเลือกก่อนหลังไว้ให้เห็นด้วย

ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นตอนสุดท้ายซึ่งผู้บริหารจะเป็นผู้ตัดสินใจ คณะผู้ศึกษาความเป็นไปได้ต้องร่างเสนอเอกสารข้อสรุป ข้อเสนอแนะที่สะดวกแก่ผู้บริหารได้พิจารณา หากผู้บริหารเห็นว่าแนวทางเลือกตามเสนอนั้นเป็นที่น่าพอใจ ก็จะสรรหาบุคลากร เพื่อจะดำเนินการต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อุไร แฉล้ม (2529 : 6 - 8) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดวิชาชีพต่าง ๆ ในวิทยาลัยครูยะลา โดยกำหนดจุดประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อหาข้อสรุปว่าในจำนวน 20 สาขาวิชาชีพที่ท้องถิ่นต้องการนั้น วิชาชีพที่สมควรเปิดตามลำดับก่อน-หลัง เมื่อพิจารณาจากความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ 4 ด้าน อันได้แก่ ความพร้อมของวิทยาลัยครูยะลา ความพร้อมของทรัพยากรชุมชน ความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนชั้น ม.6 และความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่จะให้ศึกษาต่อสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ความพร้อมของปัจจัยด้านต่าง ๆ ในการเปิดวิชาชีพในวิทยาลัยครู ได้แก่ ความพร้อมทางด้านบุคลากร อาจารย์ อาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสอน ความพร้อมของทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น แหล่งฝึกงานของนักศึกษา แหล่งรองรับแรงงานจากผลผลิตของวิทยาลัยหรือโรงงานการมีงานทำของนักศึกษา ความต้องการศึกษาต่อวิชาชีพต่าง ๆ ในวิทยาลัยครูยะลา ของนักเรียนชั้น ม.6 ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.6 ที่ต้องการให้บุตรหลานศึกษาต่อสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ในวิทยาลัยครูยะลาและสาขาวิชาชีพที่อยู่ในความต้องการของท้องถิ่นที่ควรเปิดในวิทยาลัยครูยะลา เมื่อพิจารณาความพร้อมในข้อที่ 1 ทั้งหมดรวม 20 สาขา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ อาจารย์วิทยาลัยครูยะลาทั้งหมด 120 คน ผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นจำนวน 30 คน นักเรียนชั้น ม.6 จำนวน 1,534 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.6 ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จำนวน 1,340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบผสมกับแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประเมินค่า จำนวน 4 ฉบับ สำหรับถามอาจารย์วิทยาลัยครูยะลา ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น ถามความต้องการที่จะศึกษาในวิชาชีพต่าง ๆ ของนักเรียนชั้น ม.6 และถามความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่จะให้ศึกษาต่อในวิชาชีพดังกล่าว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อจัดลำดับความพร้อมของปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วลงเอยตารางตัดสินใจ แล้วพิจารณาผลรวมของ

ลำดับที่ของปัจจัยด้านต่าง ๆ ในแต่ละสาขาวิชา สาขาวิชาซึ่งพัฒนามีผลรวมของลำดับความพร้อมในปัจจัยด้านต่าง ๆ น้อยที่สุด แสดงว่ามีความพร้อมมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าจากสภาพความพร้อมของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน สาขาวิชาซึ่งควรเปิดสอนในวิทยาลัยครูตามลำดับก่อน-หลัง คือการจัดการ และการบริหารธุรกิจขนาดย่อม ธุรกิจการเกษตร การท่องเที่ยวและมัณฑนศิลป์ ช่างไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ช่างไม้และช่างก่อสร้าง สัตวบาล (ปศุสัตว์และสัตว์ปีก) กลีกรรรมสาขาอาชีพสวนและพืชไร่ กลีกรรรมสาขาการทำสวนยางพารา ตามลำดับ นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางสภาพวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของท้องถิ่นและการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของนักเรียน ม.4, ม.5 และ ม.6 ปีการศึกษา 2528 กับการตอบสนองความต้องการของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในท้องถิ่นพบว่าโครงการเปิดสอนวิชาชีพในวิทยาลัยครูยะลา สอดคล้องกับสภาพวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของท้องถิ่นและจะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมาก หากวิทยาลัยครูยะลาสามารถจัดดำเนินการพัฒนาบุคลากร อาจารย์ และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนได้

วราวิทย์ จินดาพล (2520 : ง - 8) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาประจำการในเขตความรับผิดชอบของวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาประจำการ และนำผลที่ได้จากการศึกษาไปประกอบการพิจารณา กำหนดจุดที่ตั้งศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาประจำการในเขตความรับผิดชอบของวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ตัวแปรที่นำมาศึกษาได้แก่ ความต้องการทางการศึกษาต่อเนื่อง และการฝึกอบรมของครูประจำการ ความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางด้านการศึกษาประจำการในด้านหลักการ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ความสะดวกในการคมนาคม ความสะดวกในการบริการไฟฟ้า และความสะดวกในการบริการน้ำประปา ของผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช และความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาประจำการของผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดกับผู้บริหารวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่เข้าในการศึกษา ได้แก่ ครูประจำการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 640 คน อาจารย์วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราชจำนวน 110 คน ผู้บริหารการศึกษาระดับ

อำเภอจำนวน 64 คน และผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ฉบับคือ แบบสอบถามความต้องการทางการศึกษาของครูประจำการ แบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอ และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด กับผู้บริหารวิทยาลัยครู วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความแตกต่างของความต้องการทางการศึกษาประจำการด้วย ไคสแควร์ (Chi-Square Test) ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู ผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอ ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด กับผู้บริหารวิทยาลัยครู ใช้ค่ามัธยฐานและอันดับเป็นเครื่องพิจารณาความแตกต่าง ผลการศึกษาปรากฏว่าครูประจำการในแต่ละภูมิภาคมีความต้องการไม่แตกต่างกัน อาจารย์วิทยาลัยครูมีความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารระดับอำเภอมีความเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมในด้านหลักการ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ความสะดวกในการคมนาคม ความสะดวกในการบริการประปาและไฟฟ้าแตกต่างกัน ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดกับผู้บริหารวิทยาลัยครูมีความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมในด้านยานพาหนะและวัสดุเชื้อเพลิงแตกต่างกัน

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2528 : 105 - 119) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องให้กับเจ้าหน้าที่วิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า คณะเทคนิคการแพทย์มหาวิทยาลัยมหิดลมีความพร้อมที่จะสามารถจะจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องให้กับเจ้าหน้าที่วิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ สำหรับความเห็นและความต้องการของเจ้าหน้าที่วิทยาศาสตร์การแพทย์ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลนั้น ทุกคนมีความเห็นว่าการจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่อง และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มองมีความต้องการจะศึกษาต่อ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้ที่จะจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วีระ วงสรวง (2530 : 1 - 378) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันผลิตทางการทหาร สำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาโท วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันผลิตทางการทหาร โดยศึกษาความเป็นไปได้ของตัวแปร 4 ด้านคือ ตัวแปรทางด้านสังคม การบริหาร การจัดการ การลงทุนและทรัพยากร ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดการศึกษาในสาขาวิชาที่กองทัพต้องการตามความ

จำเป็นรีบด่วน โดยการประเมินความต้องการของกองทัพในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ของกำลังพลในกองทัพ สาขาวิชาที่กองทัพต้องการส่งข้าราชการไปศึกษาต่อ สาขาที่หน่วยงาน ต่าง ๆ ของกองทัพต้องการและได้พิจารณาจากความพร้อมของตัวแปร 4 ด้านคือ ความพร้อมด้าน ทรัพยากร ความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน ความต้องการศึกษาต่อของเครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบ สอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพิจารณา ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏว่ามีความ เป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันบัณฑิตทางการทหาร และสาขาวิชาที่กองทัพต้องการตามลำดับก่อน- หลัง คือ คอมพิวเตอร์ วิศวกรรมไฟฟ้า การบริหารราชการทหาร วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรม อากาศยาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สุวัฒน์ เงินฉ่ำ (2529 : 1 - 391) ศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดกลุ่มโรงเรียน มัธยมศึกษา เพื่อจัดสอนวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของ การจัดกลุ่มโรงเรียนเพื่อจัดสอนวิชาอาชีพ 4 ประเภท ได้แก่ ความเป็นไปได้ด้านนักเรียนที่จะ เรียนวิชาชีพ ด้านทรัพยากรที่จะบริหารจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหาร เพื่อดำเนินงาน ของกลุ่ม ด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดโรงเรียนและจัดลำดับโรงเรียนในกลุ่มที่มีความเหมาะสม ที่สุดที่จะเป็นศูนย์กลางของการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพที่นักเรียนเลือกเรียน เครื่องมือรวบรวม ข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสำรวจ ผลการวิจัยสรุปว่า มีความเป็นไปได้ในการรวม กลุ่มเพื่อจัดสอนวิชาอาชีพ แต่มีปัญหาย่อยบ้างในการขาดแคลนทรัพยากร ซึ่งจะต้องดำเนินการ แก้ไขต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

มูธ (Muth. 1979 : 5046-A) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดวิชาเศรษฐศาสตร์ ชุมชน (Community - based Economic Education) ในระดับมัธยมศึกษา โดยวิเคราะห์ ข้อมูลปฐมภูมิ 3 ด้านคือ

1. ใช้แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญวิชาสังคมศึกษาในสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับความคิดเห็นในการเลือกใช้หนังสือแบบเรียน เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของแต่ละรัฐ
2. ใช้แบบสอบถามนักเรียนมัธยมศึกษาในรัฐโคโลราโดและยูทาห์ เพื่อสอบถามความพร้อมและความสนใจในวิชา เศรษฐศาสตร์ทั่วไป และวิชา เศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ ในชุมชนของตน
3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในแขนงวิชา เศรษฐศาสตร์ เพื่อถามปัญหาในทางปฏิบัติ และศักยภาพของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

โมห์ร (Mohr, 1978 : 5430-A) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการเสนอวิชาเอกธุรกิจ ในวิทยาลัยร็อคมอนท์ (Rockmont College) ซึ่งอยู่ในเมืองเลคคูด รัฐโคโลราโด โดยอาศัยข้อมูลจากนักเรียน และหน่วยธุรกิจประจำท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม 2 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นร่วมกับวิทยาลัยร็อคมอนท์ และใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม แบบสอบถามชุดแรกใช้สอบถามนักศึกษามัธยมปลาย เรื่องความสนใจที่จะเรียนต่อในแขนงวิชาธุรกิจ ณ วิทยาลัยแห่งนี้ เหตุผลในการตัดสินใจ ปัจจัยที่สำคัญ ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อ อาชีพที่สนใจ และความสนทนสนมคุ้นเคยกับวิทยาลัยนี้ คำถามสุดท้ายมิได้นำมาวิเคราะห์ในการวิจัย เป็นแต่เพียงข้อมูลที่รายงานไว้เท่านั้น ส่วนแบบสอบถามอีก 1 ฉบับใช้สอบถามสมาชิกหอการค้าประจำท้องถิ่น และคณะกรรมการธุรกิจเอกชน เพื่อวัดว่าหน่วยธุรกิจมีความเต็มใจหรือไม่ที่จะให้ความร่วมมือกับวิทยาลัยในโปรแกรมการฝึกงานสำหรับนักศึกษาที่เรียนวิชาธุรกิจ และเพื่อวัดว่าหน่วยธุรกิจเหล่านี้จะจ้างงานนักศึกษาที่จบปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี จากโปรแกรมดังกล่าวของวิทยาลัยหรือไม่ ข้อมูลที่ได้มานำเสนอเป็นตารางและหาค่าร้อยละ

คีธ (Keith, 1977 : 6912-A) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อวัดผลทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเองของนักศึกษาเลขานุการ เครื่องมือที่สร้างขึ้นนี้ครอบคลุมทฤษฎีพื้นฐานของการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และระบุขอบเขตทักษะในการแก้ปัญหาของเลขานุการระดับกลาง และระดับสูงไว้ด้วย หลังจากที่ได้ทดลองใช้และปรับปรุงเครื่องมือนี้แล้ว ก็นำไปใช้กับนักศึกษาวิชาเลขานุการในรัฐโอไฮโอ แล้วนำข้อมูลมาหาค่าความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ซึ่งเป็นหารหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของตัวชี้บ่ง

(Index) ด้านต่าง ๆ 3 ด้าน ซึ่งปรากฏว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ด้านมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

ไรลีย์ (Riley. 1978 : 6632-A) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการศึกษา
ในโรงเรียนสอนศาสนา LTD (Latter day sainte) 4 รูปแบบ ในรัฐเนวาดา ปี ค.ศ. 1976
งานวิจัยนี้ได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพิจารณาด้านกฎหมายของการศึกษาศาสนา รัฐ
เนวาดา ข้อมูลที่ใช้ตอบปัญหาการวิจัยรวบรวมมาจากผลงานการวิจัยอื่น ๆ การสัมภาษณ์ และการ
ใช้แบบสอบถาม และได้สร้างรูปแบบการสอนศาสนาภาคกลางวันขึ้น ผลสรุปก็มีความเป็นไปได้
ที่จะใช้รูปแบบของหลักสูตรแบบใดแบบหนึ่งจาก 4 แบบที่สร้างขึ้นนี้

คูเอลลาร์ (Cuellar. 1979 : 6223-A) ได้วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโปรแกรม
พลศึกษา ระดับปริญญาตรีในประเทศที่ด้อยพัฒนา กระบวนการวิจัยได้แก่ การประเมินสภาพทรัพยากร
ที่มีอยู่ในเม็กซิโก และประเมินโปรแกรมพลศึกษาและสันทนาการ ซึ่งได้กล่าวไว้ในวารสารและ
เอกสารที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้ออกแบบสอบถามนักศึกษา นักกีฬาอาชีพ เจ้าหน้าที่รัฐบาล และ
สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพลศึกษาและสันทนาการ ทั้งในประเทศเม็กซิโกและสหรัฐอเมริกา
จากแบบสอบถามก็ได้รูปแบบ (Model) ของโปรแกรมพลศึกษา 2 รูปแบบ ซึ่งเป็นเพียงข้อเสนอ จะ
ต้องมีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้อีกในด้านปฏิบัติการต่อไป

วินเกรด-บัสเซล (Vinograd-Bausell. 1982 : 5077-A) ได้ศึกษาความ
เป็นไปได้และประสิทธิผลของการสอนเสริมการอ่าน ของนักเรียนเกรด 1 โดยให้พ่อแม่ของเด็ก
เป็นผู้สอนเสริม การวิจัยนี้ใช้วิธีการทดลองกับนักเรียน 136 คน ที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยสรุปว่า การใช้โปรแกรมการสอนเสริม
ที่บ้านโดยครูสร้างสื่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองนำไปใช้นั้น มีความเป็นไปได้ และมีประสิทธิภาพ

แมทธิวส์ (Mathews. 1979 : 3955-A) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ ในการตั้ง
โรงเรียนหลักสูตร 1 ปี ให้แก่ฐานทัพอากาศคาเดนา (Kadena Air Base) ในเมืองโอกินาวา
ประเทศญี่ปุ่น วิธีการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับพ่อแม่ ครูผู้สอน และผู้บัญชาการ
ฐานทัพอากาศ ทามเกี่ยวกับความต้องการ ความเต็มใจที่จะรับตามแผนนี้ และสอบถามเกี่ยวกับการ
ประหยัดค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับระบบเดิม ซึ่งในส่วนหลังนี้เป็นการสัมภาษณ์ผู้บัญชาการทหาร

และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ข้อเสนอแนะของงานวิจัยนี้กล่าวว่า ควรศึกษาต่อในระดับลึกลงไป เพื่อจะรู้ว่า จะจัดการศึกษาดังกล่าวอย่างไร ควรประเมินว่า ประหยัดค่าใช้จ่ายจริง ๆ หรือไม่ ควรประเมินความต้องการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และวุฒิที่จะประสิทธิประสาทให้เมื่อสำเร็จการศึกษา ควรจัดระบบเดิมให้อำนวยประโยชน์ต่อครูและนักเรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนตามโปรแกรมนี้ และควรเปิดโปรแกรมวิชาชีพให้กว้างออกไป วิชาชั้นแหล่งทรัพยากรชุมชนมาประกอบ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการศึกษาความเป็นไปได้คือการรวบรวมข้อมูล และจัดระเบียบข้อมูลที่จำเป็นให้สะดวกต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร เครื่องมือในการศึกษาความเป็นไปได้นี้จะครอบคลุมตั้งแต่ความต้องการกำลังคน ทรัพยากรที่มีอยู่ อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร งบประมาณ และเทคนิควิธีที่ดีที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดการทำกับข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่เข้าในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดศึกษานิเทศก์การศึกษานอกโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลป์ศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 336 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้กระทำกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งมีจำนวน 73 คน ศึกษาธิการการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 50 คน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญจำนวน 73 คน และครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลป์ศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 140 คน เมื่อสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ๑ ได้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่ง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	73	37
ศึกษานิเทศก์	50	25
หัวหน้าฝ่าย	73	37
ครูศิลปะ	140	70
รวม	336	169

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือ ทฤษฎีการสร้างเครื่องมือของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2524 : 132 - 137) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตร ศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น การจัดการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษา นอกระวังเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในด้านการเรียนการสอน

3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกระวังเรียน เกี่ยวกับทางด้านความพร้อมในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

4. สร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่ง เป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหาร คณาจารย์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญ ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษา จำแนกตามวุฒิ ประสบการณ์ และลักษณะการปฏิบัติงาน คำถามเป็นลักษณะ เลือกตอบตามความเป็นจริงของแต่ละคน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอน วิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษายาสามัญ ในด้านความพร้อมด้านอาคารสถานที่จำนวน 10 ข้อ ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนจำนวน 14 ข้อ ด้านครูผู้สอนจำนวน 6 ข้อ และด้านวิชาการ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะ เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษายาสามัญในด้านต่าง ๆ คือ ความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อตรวจ แก้ไขแล้วจึงส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมและความชัดเจนของ เนื้อหานำมาปรับปรุงแก้ไข และส่งไปให้กรรมการควบคุมปริญญาโทตรวจสอบอีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9506 แสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเชื่อมั่น ทั้งฉบับสูงเหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อให้ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ฉะเชิงเทรา การศึกษานอกโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาศายสามัญของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยการส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ พร้อมกันนี้ได้เจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยและจัดส่งแบบให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับมาให้ผู้วิจัย ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2534 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2534 แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ทั้งหมด 169 ฉบับ ได้รับคืนมา 155 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.72 และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาใช้วิเคราะห์ได้ทั้งหมด

การจัดกระทำกับข้อมูล

นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจหาคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X ของศูนย์คอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติและเครื่องคำนวณหาค่าลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นรายข้อและรายด้าน นำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินระดับความเป็นไปได้ตามแนวของเบสท์ (Best. 1981 : 179 - 187)

<u>ค่าเฉลี่ย</u>	<u>หมายถึง</u>
1.00–1.50	มีความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาน้อยที่สุด
1.51–5.00	มีความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาน้อย
2.51–3.50	มีความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาปานกลาง
3.51–4.50	มีความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษามาก
4.51–5.00	มีความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษามากที่สุด

3. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยการหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดความกระจายของคะแนน ถ้าคะแนนสูงสุดแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาต่างกันมาก ถ้าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนต่ำแสดงว่ามีความคิดเห็นต่างกันน้อยหรือมีความคิดเห็นคล้าย ๆ กัน

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ในเรื่องความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาจำแนกตามวุฒิ ประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้สถิติ

5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มขึ้นไปในเรื่องความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาจำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ ด้านจัดการศึกษาสายสามัญและด้านปฏิบัติงานศิลปะ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ใช้วิธีของนิวแมน คูลล์ (Newman Keuls) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอน โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1.1 หาค่าเฉลี่ย ใช้สูตร (Guildford. 1956 : 54)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร (ลิ้น สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 77)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (ลิ้น สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความเป็นไปได้จำแนกตามวุฒิ ประสบการณ์ การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนตามสมมติฐาน ใช้สูตร t-test Independent (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 84 - 86) เมื่อสองกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติแสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่ม

$\bar{X}_1$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 2

S_1^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มที่ 1

S_2^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มที่ 2

n_1 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

n_2 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

โดยมีชั้นแห่งความอิสระ $df = n_1 - n_2 + 2$

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความเป็นไปได้ในลักษณะปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ์ ด้านฝ่ายการศึกษาสายสามัญและด้านผู้สอน โดยใช้สูตร (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 108)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าที่พิจารณาจาก F-Distribution

MS_b แทน ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

ถ้าพบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีการของนิวแมน คูลส์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
- $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
- S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- t แทน ค่าอัตราส่วนวิกฤตของการแจกแจงแบบที (t-distribution)
- F แทน ค่าอัตราส่วนวิกฤตของการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
- SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
- MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
- * แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ** แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอนคือ การวิเคราะห์ลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามสถานภาพ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ		จำนวน	ร้อยละ
1. วุฒิ	ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า	121	78.10
	สูงกว่าปริญญาตรี	34	21.90
2. ประสบการณ์ในการทำงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	10	6.50
	การศึกษานอกระบบ 5 ปีขึ้นไป	145	93.50
3. ลักษณะการทำงาน	ด้านบริหาร	37	23.90
	ด้านนิเทศ	25	16.10
	ด้านจัดการศึกษาสายสามัญ	37	23.90
	ด้านปฏิบัติงานศิลปะ	56	36.10
รวม		155	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 155 คน แยกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างคือ วุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่ามีจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 78.10 สูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 ประสบการณ์ในการทำงานการศึกษานอกระบบ ต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และ 5 ปีขึ้นไปมีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 93.50 ลักษณะการทำงานด้านบริหารมีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 ด้านนิเทศมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10 ด้านจัดการศึกษาสายสามัญมีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 และด้านปฏิบัติงานศิลปะมีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 36.10

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ใน
 ตอนนี้เป็นกรวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาตามจุดมุ่งหมาย
 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในหลักสูตร
 การศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพคือ วุฒิ ประสิทธิภาพ
 งานการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน และลักษณะการปฏิบัติงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่ง
 เป็น 4 ตอนย่อย คือ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้เป็นรายด้าน การวิเคราะห์ความเป็นไปได้
 เป็นรายข้อ การเปรียบเทียบความเป็นไปได้เป็นรายด้าน และการเปรียบเทียบความเป็นไปได้
 เป็นรายข้อ

1) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา
เป็นรายด้าน ดังแสดงในตาราง 3 - 10

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน
การสอนวิชาศิลปะศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิ
ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า เป็นรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
อาคารสถานที่	3.67	0.94	มาก
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	3.04	0.85	ปานกลาง
ครูผู้สอน	3.17	1.26	ปานกลาง
วิชาการ	3.16	1.15	ปานกลาง
รวม	3.26	0.92	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรี
หรือต่ำกว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา
โดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อ
ความเป็นไปได้ในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้าน
ครูผู้สอน และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรีเป็นรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
อาคารสถานที่	3.55	0.84	มาก
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	2.96	0.84	ปานกลาง
ครูผู้สอน	2.92	1.12	ปานกลาง
วิชาการ	2.95	1.02	ปานกลาง
รวม	3.10	0.80	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี เป็นรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
อาคารสถานที่	3.51	0.93	มาก
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	3.11	0.82	ปานกลาง
ครูผู้สอน	3.28	1.49	ปานกลาง
วิชาการ	3.09	1.32	ปานกลาง
รวม	3.25	1.09	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้นด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน 5 ปีขึ้นไป เป็นรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
อาคารสถานที่	3.65	0.92	มาก
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	3.02	0.85	ปานกลาง
ครูผู้สอน	3.10	1.21	ปานกลาง
วิชาการ	3.12	1.11	ปานกลาง
รวม	3.22	0.88	ปานกลาง

จากตาราง 6 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน 5 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร เป็นรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
อาคารสถานที่	3.69	0.88	มาก
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	3.15	0.85	ปานกลาง
ครูผู้สอน	2.71	1.31	ปานกลาง
วิชาการ	2.98	1.05	ปานกลาง
รวม	3.13	0.85	ปานกลาง

จากตาราง 7 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศ เป็นรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
อาคารสถานที่	3.61	0.94	มาก
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	2.96	0.86	ปานกลาง
ครูผู้สอน	3.15	0.82	ปานกลาง
วิชาการ	3.19	0.81	ปานกลาง
รวม	3.23	0.72	ปานกลาง

จากตาราง 8 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาชีพศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ เป็นรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
อาคารสถานที่	3.05	0.90	ปานกลาง
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	2.48	0.80	น้อย
ครูผู้สอน	2.45	1.26	น้อย
วิชาการ	2.41	1.23	น้อย
รวม	2.60	0.91	ปานกลาง

จากตาราง 9 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาชีพศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ เป็นรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
อาคารสถานที่	4.01	0.74	มาก
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	3.33	0.70	ปานกลาง
ครูผู้สอน	3.80	0.93	มาก
วิชาการ	3.63	0.94	มาก
รวม	3.69	0.70	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่ ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
เป็นรายข้อ ดังแสดงในตาราง 11-14

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน
การสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนในด้าน
อาคารสถานที่ เป็นรายข้อ

ด้านอาคารสถานที่	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
1. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนพร้อมที่จะดัดแปลงเป็น ห้องเรียนและปฏิบัติงานศิลปะ	3.51	1.38	มาก
2. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนพร้อมที่จะจัด นิทรรศการศิลปะ	3.66	1.26	มาก
3. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ ต่อการเรียนศิลปศึกษา	3.88	1.25	มาก
4. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเทเหมาะ กับการเรียนศิลปศึกษา	3.85	1.20	มาก
5. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีน้ำใช้เพื่อกิจกรรม ทางศิลปะ	3.55	1.24	มาก
6. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องสมุดใช้ค้นคว้าวิชาการด้าน ศิลปะ	3.36	1.27	ปานกลาง
7. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่เป็นเอกเทศ	3.28	1.37	ปานกลาง
8. สถานศึกษาสายสามัญมีที่ทิ้งขยะ	4.23	0.99	มาก
9. สถานศึกษาสายสามัญมีที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ทางศิลปะ	3.23	1.24	ปานกลาง

ตาราง 11 (ต่อ)

ด้านอาคารสถานที่	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
10. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องแนะแนวการศึกษาและอาชีพ	3.86	1.10	มาก
รวม	3.64	0.91	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาด้านอาคารสถานที่โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่อยู่ใน 2 ระดับคือ มากและปานกลาง ในจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมากจำนวน 7 ข้อ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลางจำนวน 3 ข้อ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน
การสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนในด้าน
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นรายชื่อ

ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
1. สถานศึกษาสายสามัญมีกระดานชอล์คใช้ในการสอน ศิลปศึกษา	3.87	1.28	มาก
2. สถานศึกษาสายสามัญมีป้ายแสดงภาพประกอบการสอน ศิลปศึกษา	3.27	1.22	ปานกลาง
3. สถานศึกษาสายสามัญมีตัวอย่างภาพเขียนแบบศิลปไทย และศิลปสากล	2.60	1.20	ปานกลาง
4. สถานศึกษาสายสามัญมีหุ่นจำลองประติมากรรม	2.17	1.12	น้อย
5. สถานศึกษาสายสามัญมีเครื่องฉายสไลด์	3.84	1.13	มาก
6. สถานศึกษาสายสามัญมีโทรทัศน์ วีดีโอ เทป	3.88	1.14	มาก
7. สถานศึกษาสายสามัญมีงบประมาณการจัดซื้ออุปกรณ์ ช่วยในการสอนศิลปศึกษา	3.35	1.19	ปานกลาง
8. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน การสอนการเขียนภาพระบายสี	2.83	1.24	ปานกลาง
9. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน การสอนการปั้นและแกะสลัก	2.28	1.05	น้อย
10. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน การสอนการพิมพ์	2.45	1.22	น้อย
11. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน การสอนการออกแบบสร้างสรรค์	2.64	1.24	ปานกลาง

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
12. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่เข้าเรียน การสอนงานสาน ถักทอ	2.50	1.17	น้อย
13. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัด นิทรรศการศิลปะ	3.17	1.35	ปานกลาง
14. มีวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนซึ่งพร้อมที่จะจัดหามาใช้เรียน ศิลปะศึกษา	3.48	1.16	ปานกลาง
รวม	3.02	1.23	ปานกลาง

จากตาราง 12 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ใน 3 ระดับคือ มาก ปานกลาง และน้อย ในจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 14 ข้อ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมากจำนวน 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลางจำนวน 7 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับน้อยจำนวน 4 ข้อ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นรายชื่อ

ด้านครูผู้สอน	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
1. มีครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา	3.25	1.39	ปานกลาง
2. มีครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะสอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา	3.28	1.35	ปานกลาง
3. ครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษามีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน	2.71	1.22	ปานกลาง
4. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะสอนในสถานศึกษาสายสามัญ	3.07	1.41	ปานกลาง
5. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะนิเทศการสอนศิลปะในสถานศึกษาสายสามัญ	3.18	1.35	ปานกลาง
6. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะผลิตสื่อส่งเสริมการเรียนศิลปศึกษาในสถานศึกษาสายสามัญ	3.17	1.36	ปานกลาง
รวม	3.11	1.23	ปานกลาง

จากตาราง 13 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านครูผู้สอนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนในด้านวิชาการเป็นรายชื่อ

ด้านวิชาการ	$\bar{X}$	S	ระดับความเป็นไปได้
1. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการเขียนภาพและระบายสี	3.19	1.27	ปานกลาง
2. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการปั้นแกะสลัก	2.77	1.25	ปานกลาง
3. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการพิมพ์ภาพ	2.81	1.21	ปานกลาง
4. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการออกแบบและ สร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ	3.08	1.32	ปานกลาง
5. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการสาน ถักทอ	2.99	1.17	ปานกลาง
6. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการรู้คุณค่าทางศิลปะ	3.24	1.32	ปานกลาง
7. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน	3.54	1.23	มาก
8. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะไทย	3.24	1.30	ปานกลาง
9. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะสากล	3.10	1.27	ปานกลาง
10. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาองค์ประกอบศิลปะ	3.19	1.30	ปานกลาง
รวม	3.11	1.12	ปานกลาง

จากตาราง 14 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านวิชาการโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในด้านวิชาการอยู่ใน 2 ระดับคือ มากและปานกลาง ในจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมาก 1 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง 9 ข้อ

3) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอน
วิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา ดังแสดงในตาราง

15 - 26

ตาราง 15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
โดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้าน จำแนกตามวุฒิ

ด้าน	ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า (N = 121)		สูงกว่าปริญญาตรี (N = 34)		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
อาคารสถานที่	3.67	0.94	3.55	0.84	0.67
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	3.04	0.85	2.96	0.84	0.47
ครูผู้สอน	3.17	1.26	2.92	1.12	1.09
วิชาการ	3.16	1.15	2.95	1.02	1.02
รวม	3.26	0.92	3.10	0.80	0.99

จากตาราง 15 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรี
หรือต่ำกว่า และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา
ศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า
มีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้าน
วิชาการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
โดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน

ด้าน	ต่ำกว่า 5 ปี (N = 121)		5 ปีขึ้นไป (N = 34)		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
อาคารสถานที่	3.51	0.93	3.65	0.92	-0.46
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	3.11	0.82	3.02	0.85	0.36
ครูผู้สอน	3.28	1.49	3.10	1.21	0.38
วิชาการ	3.09	1.32	3.12	1.11	-0.06
รวม	3.25	1.09	3.22	0.88	0.08

จากตาราง 16 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
โดยส่วนรวมทุกด้าน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	27.2016	9.0672	14.3558*
ภายในกลุ่ม	151	95.3721	.6316	
รวม	154	122.5737		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยส่วนรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยส่วนรวมทุกด้าน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่

ลักษณะการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	ด้านการจัดการศึกษา	ด้านการบริหาร	ด้านนิเทศ	ด้านปฏิบัติศิลปะ
		2.5968	3.1331	3.2290	3.6934
ด้านการจัดการศึกษา	2.5968	-	-	0.6322*	1.6934*
ด้านการบริหาร	3.1331		-	-	0.5603*
ด้านนิเทศ	3.2290			-	0.4644*
ด้านปฏิบัติงานศิลปะ	3.6934				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านมากกว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ ด้านบริหาร และด้านนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศ มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยส่วนรวมทุกด้านมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหารและด้านนิเทศ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านอาคารสถานที่ จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	21.0380	7.0127	9.8158*
ภายในกลุ่ม	151	107.8778	.7144	
รวม	154	128.9157		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านอาคารสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านอาคารสถานที่ จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่

ลักษณะการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	ด้านจัดการ ศึกษา	ด้านนิเทศ	ด้านบริหาร	ด้านปฏิบัติ ศิลปะ
		3.0459	3.6080	3.6946	4.0143
ด้านจัดการศึกษา	3.0459	-	0.5621*	0.6487*	0.9684*
ด้านนิเทศ	3.6080		-	-	-
ด้านบริหาร	3.6946			-	-
ด้านปฏิบัติงานศิลปะ	4.0143				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศ ด้านบริหาร และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านอาคารสถานที่มากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหารและด้านนิเทศ ด้านบริหารและด้านปฏิบัติงานศิลปะ ด้านนิเทศและด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	16.6636	5.5545	8.9302*
ภายในกลุ่ม	151	93.9209	.6220	
รวม	154	110.5845		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความจำเป็นในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่

ลักษณะการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	ด้านจัดการ ศึกษา	ด้านนิเทศ	ด้านบริหาร	ด้านปฏิบัติ ศิลปะ
		2.4826	2.9629	3.1467	3.3278
ด้านจัดการศึกษา	2.4826	-	0.4803*	0.6641*	0.8452*
ด้านนิเทศ	2.9629		-	-	-
ด้านบริหาร	3.1467			-	-
ด้านปฏิบัติงานศิลปะ	3.3278				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 22 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะ
การปฏิบัติงานด้านนิเทศ ด้านบริหาร และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นต่อความจำเป็นใ้
งานการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนมากกว่าบุคลากร
ที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากร
ที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหารและด้านนิเทศ ด้านบริหารและด้านปฏิบัติงานศิลปะ ด้านนิเทศ
และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านครูผู้สอน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	48.6225	16.2075	13.3375*
ภายในกลุ่ม	151	183.4947	1.2152	
รวม	154	232.1172		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 23 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนวิชาศิลปศึกษาในด้านครูผู้สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 24 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาด้านครูผู้สอน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่

ลักษณะการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	ด้านการจัดการศึกษา	ด้านการบริหาร	ด้านนิเทศ	ด้านปฏิบัติงานศิลปะ
		2.4505	2.7072	3.1533	3.7976
ด้านการจัดการศึกษา	2.4505	-	-	0.7028*	1.3471*
ด้านการบริหาร	2.7072		-	-	1.0904*
ด้านนิเทศ	3.1533			-	0.6443*
ด้านปฏิบัติงานศิลปะ	3.7976				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 24 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาด้านครูผู้สอนมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการบริหาร ด้านนิเทศ และด้านการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศ มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาด้านครูผู้สอนมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศและด้านการบริหาร มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านวิชาการ จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	34.3541	11.4514	10.8434*
ภายในกลุ่ม	151	159.4618	1.0560	
รวม	154	193.8159		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 25 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 26 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความจำเป็นไปด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาด้านวิชาการ จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานเป็นรายคู่

ลักษณะการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	ด้านจัดการศึกษา	ด้านบริหาร	ด้านนิเทศ	ด้านปฏิบัติงานศิลปะ
		2.4081	2.9838	3.1920	3.6339
ด้านจัดการศึกษา	2.4081	-	0.5757*	0.7839*	1.2258*
ด้านบริหาร	2.9838		-	-	-
ด้านนิเทศ	3.1920			-	-
ด้านปฏิบัติงานศิลปะ	3.6339				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 26 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นต่อความจำเป็นไปด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาด้านวิชาการมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหารและด้านนิเทศ ด้านบริหารและด้านปฏิบัติงานศิลปะ ด้านนิเทศและด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอน
วิชาศิลปศึกษาเป็นรายข้อ จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา ดังแสดงในตาราง 27 - 34

ตาราง 27 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านอาคารสถานที่เป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิ

ด้านอาคารสถานที่	ปริญญาตรี หรือต่ำกว่า		สูงกว่า ปริญญาตรี		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. สถานศึกษาสายสามัญห้องเรียนพร้อมที่ จะดัดแปลงเป็นห้องเรียนและปฏิบัติงานศิลปะ	3.60	1.28	3.21	1.25	1.60
2. สถานศึกษาสายสามัญห้องเรียนพร้อมที่จะใช้ จัดนิทรรศการศิลปะ	3.71	1.26	3.50	1.24	0.87
3. สถานศึกษาสายสามัญห้องเรียนที่มีแสงสว่าง เพียงพอต่อการเรียนศิลปศึกษา	3.92	1.27	3.74	1.19	0.78
4. สถานศึกษาสายสามัญห้องเรียนที่มีอากาศ ถ่ายเทเหมาะกับการเรียนศิลปศึกษา	3.88	1.23	3.74	1.11	0.67
5. สถานศึกษาสายสามัญห้องเรียนที่มีน้ำจืด เพื่อกิจกรรมทางศิลปะ	3.53	1.23	3.65	1.30	-0.47
6. สถานศึกษาสายสามัญห้องสมุดใช้ค้นคว้า วิชาการด้านศิลปะ	3.42	1.27	3.15	1.28	1.10
7. สถานศึกษาสายสามัญห้องเรียนที่เป็นเอกเทศ	3.29	1.38	3.24	1.33	0.21
8. สถานศึกษาสายสามัญห้องนี้	4.22	1.02	4.24	0.89	-0.07

ตาราง 27 (ต่อ)

ด้านอาคารสถานที่	ปฏิกิริยาตรี หรือต่ำกว่า		สูงกว่า ปฏิกิริยาตรี		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
9. สถานศึกษาสายสามัญที่เก็บเครื่องมือ เครื่องใช้ทางศิลปะ	3.22	1.24	3.26	1.26	-0.17
10. สถานศึกษาสายสามัญห้องแนะแนวการศึกษา และอาชีพ	3.87	1.09	3.82	1.14	0.20
รวม	3.67	0.94	3.55	0.84	0.67

จากตาราง 27 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิปฏิกิริยาตรีหรือต่ำกว่า และสูงกว่าปฏิกิริยาตรี มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาด้านอาคารสถานที่โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 28 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิ

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน	ปริญญาตรี หรือต่ำกว่า		สูงกว่า ปริญญาตรี		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. สถานศึกษาสายสามัญมีกระดานชอล์คใช้ ในการสอนศิลปศึกษา	3.93	1.30	3.65	1.20	1.21
2. สถานศึกษาสายสามัญมีป้ายแสดงภาพประกอบ การสอนศิลปศึกษา	3.20	1.21	3.53	1.21	-1.41
3. สถานศึกษาสายสามัญมีตัวอย่างภาพเขียนแบบ ศิลปไทยและศิลปสากล	2.60	1.17	2.59	1.30	0.06
4. สถานศึกษาสายสามัญมีหุ่นจำลอง ประติมากรรม	2.19	1.11	2.12	1.20	0.32
5. สถานศึกษาสายสามัญมีเครื่องฉายสไลด์	3.85	1.11	3.79	1.23	0.25
6. สถานศึกษาสายสามัญมีโทรทัศน์ วีดิโอเทป	3.84	1.11	4.03	1.24	-0.79
7. สถานศึกษาสายสามัญมีงบประมาณการจัด ซื้ออุปกรณ์ช่วยในการสอนศิลปศึกษา	3.38	1.19	3.24	1.23	0.61
8. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วย การเรียนการสอนการเขียนภาพระบายสี	2.85	1.26	2.76	1.18	0.37
9. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วย การเรียนการสอนการปั้นและแกะสลัก	2.33	1.06	2.12	1.01	1.08
10. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วย การเรียนการสอนการพิมพ์	2.47	1.21	2.35	1.28	0.48

ตาราง 28 (ต่อ)

ด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน	ปฏิกิริยา หรือต่ำกว่า		สูงกว่า ปฏิกิริยา		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
11. สถานศึกษาสายสามัญมีวัตถุประสงค์ การเรียนการสอนการออกแบบสร้างสรรค์	2.72	1.25	2.35	1.18	1.58
12. สถานศึกษาสายสามัญมีวัตถุประสงค์ การเรียนการสอนงานฐาน กักทอง	2.49	1.19	2.56	1.11	-0.33
13. สถานศึกษาสายสามัญมีวัตถุประสงค์ การจัดนิทรรศการศิลปะ	3.20	1.33	3.06	1.43	0.51
14. มีวัตถุประสงค์ในห้องเรียนซึ่งพร้อมที่จะจัดหา มาช่วยเรียนศิลปศึกษา	3.51	1.15	3.35	1.20	0.69
รวม	3.04	0.85	2.96	0.84	0.47

จากตาราง 28 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิปฏิกิริยาหรือต่ำกว่า และสูงกว่าปฏิกิริยา มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 29 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา
ในด้านครูผู้สอนเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิ

ด้านครูผู้สอน	ปริญญาตรี หรือต่ำกว่า		สูงกว่า ปริญญาตรี		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. มีครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีความรู้ ความสามารถพร้อมที่จะสอนศิลปะศึกษาใน ระดับประถมศึกษา	3.32	1.40	3.00	1.35	1.22
2. มีครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีความรู้ ความสามารถพร้อมที่จะสอนศิลปะศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษา	3.34	1.38	3.09	1.22	1.03
3. ครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีวุฒิทาง ศิลปะและศิลปศึกษามีจำนวนเพียงพอต่อจำนวน ผู้เรียน	2.74	1.25	2.59	1.13	0.69
4. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การ ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะ สอนในสถานศึกษาสายสามัญ	3.16	1.42	2.76	1.33	1.50
5. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อม ที่จะนิเทศการสอนศิลปะในสถานศึกษาสาย สามัญ	3.22	1.35	3.03	1.36	0.74

ตาราง 29 (ต่อ)

ด้านครูผู้สอน	ปริญญาดรี หรือต่ำกว่า		สูงกว่า ปริญญาดรี		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
6. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่ จะผลิตสื่อส่ง เสริมการเรียนศิลปศึกษาใน สถานศึกษาสายสามัญ	3.21	1.38	3.06	1.32	0.57
รวม	3.17	1.26	2.92	1.12	1.09

จากตาราง 29 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิปริญญาดรีหรือต่ำกว่าและสูงกว่าปริญญาดรี มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาด้านครูผู้สอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 30 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านวิชาการเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิ

ด้านวิชาการ	ปริญญาตรี หรือต่ำกว่า		สูงกว่า ปริญญาตรี		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการเขียนภาพ และระบายสี	3.27	1.29	2.91	1.16	1.56
2. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการปั้น แกะสลัก	2.83	1.31	2.56	1.02	1.26
3. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการพิมพ์ภาพ	2.85	1.26	2.65	1.04	0.96
4. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการออกแบบ และสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ	3.13	1.35	2.91	1.19	0.93
5. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการสาน ถักทอ	2.98	1.20	3.00	1.10	-0.08
6. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการรู้คุณค่า ทางศิลปะ	3.26	1.33	3.15	1.31	0.46
7. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน	3.62	1.22	3.26	1.24	1.48
8. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะไทย	3.24	1.32	3.24	1.28	0.02
9. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะสากล	3.17	1.30	2.88	1.15	1.23
10. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาองค์ประกอบ ศิลปะ	3.25	1.33	2.97	1.24	1.13
รวม	3.16	1.15	2.95	1.02	1.02

จากตาราง 30 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นในด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 31 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาด้านอาคารสถานที่เป็นรายข้อ จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน

ด้านอาคารสถานที่	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนพร้อมที่จะจัดแปลงเป็นห้องเรียนและปฏิบัติงานศิลปะ	3.80	1.14	3.49	1.29	0.85
2. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนพร้อมที่จะใช้จัดนิทรรศการศิลปะ	3.50	1.43	3.68	1.25	-0.38
3. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอการเรียนศิลปศึกษา	3.80	1.32	3.88	1.25	-0.19
4. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเทเหมาะกับการเรียนศิลปศึกษา	3.80	1.32	3.86	1.20	-0.13
5. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีน้ำใช้เพื่อกิจกรรมทางศิลปะ	3.20	1.62	3.58	1.21	-0.73
6. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องสมุดใช้ค้นคว้าวิชาการด้านศิลปะ	3.30	1.25	3.37	1.28	-0.16
7. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่เป็นเอกเทศ	3.00	1.25	3.30	1.38	-0.72

ตาราง 31 (ต่อ)

ด้านอาคารสถานที่	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
8. สถานศึกษาสายสามัญที่ทั้งชายและ	4.22	1.02	4.24	0.89	-0.07
9. สถานศึกษาสายสามัญที่เก็บเครื่องมือ เครื่องใช้ทางศิลปะ	2.80	1.55	3.26	1.22	-0.92
10. สถานศึกษาสายสามัญห้องแนะแนวการศึกษา และอาชีพ	3.60	1.35	3.88	1.08	-0.63
รวม	3.51	0.93	3.65	0.92	-0.46

จากตาราง 31 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์
งานการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อความเป็น
ไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านอาคารสถานที่โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่แตกต่างกัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 32 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นรายข้อ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน
การศึกษานอกระบบเรียน

ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. สถานศึกษาสายสามัญมีกระดานชอล์คใช้ ในการสอนศิลปศึกษา	4.30	1.25	3.84	1.28	1.12
2. สถานศึกษาสายสามัญมีป้ายแสดงภาพประกอบ การสอนศิลปศึกษา	3.30	1.25	3.27	1.22	0.08
3. สถานศึกษาสายสามัญมีตัวอย่างภาพเขียนแบบ ศิลปไทยและศิลปสากล	2.80	1.55	2.59	1.18	0.43
4. สถานศึกษาสายสามัญมีหุ่นจำลอง ประติมากรรม	2.70	1.57	2.14	1.08	1.12
5. สถานศึกษาสายสามัญมีเครื่องฉายสไลด์	4.40	0.52	3.80	1.15	3.17**
6. สถานศึกษาสายสามัญมีโทรทัศน์ วีดีโอเทป	4.40	0.52	3.85	1.16	2.91**
7. สถานศึกษาสายสามัญมีงบประมาณการจัด ซื้ออุปกรณ์ช่วยในการสอนศิลปศึกษา	3.40	0.97	3.34	1.21	0.17
8. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วย การเรียนการสอนการเขียนภาพระบายสี	2.90	1.37	2.83	1.23	0.16
9. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วย การเรียนการสอนการปั้นและแกะสลัก	2.30	1.16	2.28	1.05	0.05

ตาราง 32 (ต่อ)

ด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
10. สถานศึกษาสายสามัญมีวัตถุประสงค์ที่ำขึ้น การเรียนการสอนการพิมพ์	2.20	1.14	2.46	1.23	-0.70
11. สถานศึกษาสายสามัญมีวัตถุประสงค์ที่ำขึ้น การเรียนการสอนการออกแบบสร้างสรรค์	2.80	1.14	2.63	1.25	0.46
12. สถานศึกษาสายสามัญมีวัตถุประสงค์ที่ำขึ้น การเรียนการสอนงานฐาน กักทอง	2.10	1.29	2.53	1.16	-0.03
13. สถานศึกษาสายสามัญมีวัตถุประสงค์ที่ำขึ้น การจัดนิทรรศการศิลปะ	3.10	1.45	3.17	1.35	-0.15
14. มีวัตถุประสงค์ในท้องถิ่นซึ่งพร้อมที่จะจัดหา มาใช้เรียนศิลปศึกษา	2.90	1.37	3.52	1.14	-0.39
รวม	3.11	0.82	3.02	0.85	0.36

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 32 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์
งานการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อความเป็น
ไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอนโดยรวม
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในด้านวัตถุประสงค์
การเรียนการสอน สถานศึกษาสายสามัญมีเครื่องฉายสไลด์และสถานศึกษาสายสามัญมีโทรทัศน์ วีดีโอ
เทป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนข้ออื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติ

ตาราง 33 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ในด้านครูผู้สอนเป็นรายข้อ จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน

ด้านครูผู้สอน	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. มีครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา	3.20	1.62	3.26	1.38	-0.11
2. มีครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะสอนศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษา	3.60	1.65	3.26	1.33	0.63
3. ครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษามีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน	3.10	1.60	2.68	1.19	0.81
4. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะสอนในสถานศึกษาสายสามัญ	3.40	1.58	3.05	1.40	0.69
5. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะนิเทศการสอนศิลปะในสถานศึกษาสายสามัญ	3.10	1.45	3.19	1.35	-0.18

ตาราง 33 (ต่อ)

ด้านครูผู้สอน	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
6. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่ จะผลิตสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษา สถานศึกษาสายสามัญ	3.30	1.65	3.17	1.35	0.25
รวม	3.28	1.49	3.10	1.21	0.38

จากตาราง 33 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์
งานการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อความเป็น
ไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านครูผู้สอนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 34 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเข้าใจด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา
 ด้านวิชาการเป็นรายข้อ จำแนกตามประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ด้านวิชาการ	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาการเขียนภาพ และระบายสี	3.30	1.50	3.19	1.26	0.24
2. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาการปั้น แกะสลัก	3.10	1.37	2.74	1.25	0.80
3. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาการพิมพ์ภาพ	2.70	1.42	2.81	1.20	-0.25
4. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาการออกแบบ และสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ	3.30	1.42	3.07	1.32	0.50
5. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาการสาน ถักทอ	2.70	1.42	3.01	1.16	-0.67
6. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาการรู้คุณค่า ทางศิลปะ	3.30	1.49	3.23	1.31	0.14
7. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน	3.30	1.49	3.56	1.21	-0.54
8. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาศิลปะไทย	3.00	1.33	3.26	1.30	-0.59
9. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาศิลปะสากล	3.10	1.37	3.10	1.27	-0.01
10. มีความพร้อมที่จะ เปิดสอนวิชาองค์ประกอบ ศิลปะ	3.10	1.37	3.19	1.31	-0.21
รวม	3.09	1.32	3.12	1.11	-0.06

จากตาราง 34 แสดงว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบเรียนต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้กล่าวถึงสรุปผลของการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ตามลำดับ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เรียนตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนในด้านต่าง ๆ คือ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ความพร้อมด้านครูผู้สอน และความพร้อมด้านวิชาการ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศึกษาานิเทศก์การศึกษานอกโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญ และครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปะศึกษา ที่มีวุฒิ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ความพร้อมของครูผู้สอน และความพร้อมด้านวิชาการในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจำนวน 37 คน ศึกษานิเทศก์การศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 25 คน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญจำนวน 37 คน และครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาจำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 169 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นคิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากร รวมทั้งสิ้น 336 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้ในการเปิด การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้ในการเปิด การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามโดยทางไปรษณีย์ จำนวน 169 ฉบับ ได้รับคืนมาใช้ในการวิเคราะห์ จำนวน 155 ฉบับ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติดังต่อไปนี้
 - 4.1 ค่าร้อยละ ใช้คิดเกี่ยวกับสถานภาพ จำแนกเป็นวุฒิ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การศึกษานอกโรงเรียนและลักษณะการปฏิบัติงาน
 - 4.2 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้คิดค่าระดับความเป็นไปได้ในการเปิด การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
 - 4.3 การทดสอบค่าที (t-test) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกโรงเรียน จำแนกตามวุฒิ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน
 - 4.4 การทดสอบค่าเอฟ (F-test) แบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลป ศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงาน ต่างกัน

4.5 การทดสอบค่าของนิวแมน-คูลส์ (Newman Keuls) ในกรณีที่ค่าเอฟแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน สรุปผลการศึกษาค้นคว้าที่สำคัญได้ดังนี้

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และสูงกว่าปริญญาตรี และที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ และอยู่ในระดับปานกลางในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ
2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านจัดการศึกษาสายสามัญมีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร และด้านนิเทศ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ และอยู่ในระดับปานกลางในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในด้านอาคารสถานที่ และอยู่ในระดับน้อยในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ และบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ และอยู่ในระดับปานกลางในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิต่างกัน และมีประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้าน และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงาน ด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่มากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศและด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศและด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศมีความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ และบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นในด้านวิชาการมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตร การศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 2 ตอนคือ การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา พบว่า มีประเด็นสำคัญการอภิปรายผลดังนี้

1.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$ และ 3.10) การที่บุคลากรที่มีวุฒิปริญญาตรี

หรือต่ำกว่า และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรทั้งที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และสูงกว่าปริญญาตรี ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทุกกิจกรรม รวมทั้งกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญที่ดำเนินการอยู่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงทำให้บุคลากรที่มีวุฒิทั้งสองระดับได้รับรู้และพบเห็นสภาพความพร้อมทุกด้านของทรัพยากรที่มีอยู่ จากการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาทั้งในโรงเรียนผู้สูงอายุสายสามัญและในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อาจเป็นเหตุให้บุคลากรที่มีวุฒิทั้งสองระดับมองเห็นสภาพความพร้อมโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยส่วนรวมทุกด้าน พบว่ามีความเป็นไปได้ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง 2.51-3.50) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีวุฒิทั้งสองระดับ อาจพิจารณาจากความพร้อมของทรัพยากรที่ใช้จัดการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ อยู่ สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาได้มากพอสมควร จึงเป็นผลให้เห็นว่ามีความพร้อมโดยส่วนรวมทุกด้านในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาค่อนข้างมาก

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้านพบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ในด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.67$ และ 3.55) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีสถานศึกษาสายสามัญอยู่หลายแห่งทั่วประเทศ จากสถิติกรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี 2530 รายงานว่ามีโรงเรียนผู้สูงอายุสายสามัญทั่วประเทศจำนวน 768 โรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530 : 26) และยังมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ อีกจำนวน 73 ศูนย์ อาจเป็นเหตุให้บุคลากรที่มีวุฒิทั้งสองระดับเห็นว่ามีอาคารสถานที่เพียงพอ และอยู่ในสภาพที่ใช้จัดการเรียนการสอนศิลปะได้ จึงมีผลให้เห็นว่ามีความพร้อมมากในด้านอาคารสถานที่ ส่วนในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้บรรจุวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านศิลปะเป็นวิชาเลือก 1 รายวิชา ในหมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิตของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และวิชาศิลปกรรมเป็นวิชาเลือกในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530 : 31) จึงเป็นสาเหตุให้มีการเตรียมพร้อมในด้านวัสดุอุปกรณ์ ครูผู้สอน

และเนื้อหาวิชาศิลปะ ประกอบกับบุคลากรที่มีวุฒิทั้งสองระดับอาจมองเห็นถึงการใช้ทรัพยากรในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาร่วมกันกับการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ด้วยเหตุผลนี้ทำให้บุคลากรที่มีวุฒิทั้งสองระดับเห็นว่ามีความพร้อมทั้งสามด้านในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$ และ 3.22) การที่บุคลากรที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดขอบข่ายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไว้จนแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 6 ๙ จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสามด้านคือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้ความรู้ทักษะอาชีพ ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 3) การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญเป็นกิจกรรมหนึ่งในการให้ความรู้พื้นฐาน บุคลากรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป จึงเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในแวดวงของกิจกรรมทั้งสามด้าน รวมทั้งการจัดการศึกษาสายสามัญ จากประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนสายสามัญ อาจเป็นเหตุให้ได้ประสบกับความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยส่วนใหญ่่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใด จึง เป็นผลให้บุคลากรที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.51$ และ 3.65) อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญสามารถเข้าโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติโดยทั่วไปเป็นสถานศึกษาสายสามัญได้ เป็นเหตุให้บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญเห็นว่าความพร้อมในด้านอาคารสถานที่สำหรับการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาไม่เป็นปัญหาแต่ประการใด ส่วนในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11, 3.28, 3.09$ และ $3.10, 3.12$) เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า มีความคิดเห็นในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

การจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญมีความยืดหยุ่นในการดำเนินการอยู่พอสมควร ในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน นอกเหนือจากที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดสรรให้ ยังสามารถจัดซื้อและจัดหาเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม สำหรับด้านครูผู้สอนโดยทั่วไปจะใช้ครูผู้สอนในระบบโรงเรียนเป็นผู้สอน หากเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาก็จะใช้ครูศิลปศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นผู้สอนได้ ส่วนในด้านวิชาการมีความยืดหยุ่นในเนื้อหาวิชาที่เปิดสอนได้ตามความเหมาะสมเช่นกัน จึงมีส่วนทำให้บุคลากรที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความเห็นว่ามีความพร้อมในสามด้านค่อนข้างที่จะเป็นไปได้

1.3 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านจัดการศึกษาสายสามัญมีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13, 3.23, 2.60$) ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านจัดการศึกษาสายสามัญ เป็นผู้ควบคุมดูแล สั่งการ ตรวจสอบให้คำแนะนำ ประเมินผล และดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยตรง อาจทำให้มองเห็นสภาพความพร้อมในแต่ละด้านจากการดำเนินการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับที่มีความพร้อมพอสมควรในการเปิดสอนวิชาศิลปศึกษา ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปศึกษาโดยตรง ทำให้มองเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยาก เมื่อมีความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้สอนวิชาอื่น ๆ อยู่ การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาก็สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันได้ จึงเป็นผลให้มีความเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับที่มีความเป็นไปได้มากในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้านพบว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.69$) และอยู่ในระดับปานกลางในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.15, 2.71$ และ 2.98) ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร

เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ สิ่งการ และความคุ้มค่าในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสายสามัญ เมื่อมีการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ผู้บริหารย่อมมีโอกาสในการพิจารณาตัดสินใจ สิ่งการในด้านต่าง ๆ ได้ ในด้านอาคารสถานที่ ผู้บริหารอาจสั่งการให้เปิดสถานศึกษาเพิ่มขึ้นหรือ สิ่งการให้ตัดแปลงและสร้างอาคารเพิ่มขึ้น ดังนั้นความพร้อมในด้านอาคารสถานที่จึงไม่เป็นปัญหา แก่ผู้บริหารประการใด ส่วนในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอนและด้านวิชาการผู้บริหาร มีความเห็นในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความไม่แน่ใจในความพร้อมทั้งสาม ด้าน เนื่องจากในด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านครูผู้สอน มีความพร้อมอยู่เพียงส่วนหนึ่งที่ดำเนินการอยู่ ซึ่งอาจต้องจัดสรรเพิ่มเติมขึ้นเพื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ส่วนในด้านวิชาการผู้บริหาร อาจไม่แน่ใจในความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาที่จะเปิดสอนแก่นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ เป็นผลให้ผู้บริหารมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งสามด้าน

สำหรับบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนี้เทศมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากในด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.61$) และอยู่ในระดับปานกลางในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ ($\bar{X} = 2.96, 3.15$ และ 3.19) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนี้เทศเป็นผู้ตรวจเยี่ยม ติดตามผล และให้คำแนะนำ การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญที่ดำเนินการอยู่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้ พบเห็นสภาพความพร้อมจากการนี้เทศ ตรวจเยี่ยมโดยทั่วไปว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใด อาจ เป็นสาเหตุให้ผู้นี้เทศเห็นสภาพของอาคารและห้องเรียนมีความพร้อมสูงมากอยู่แล้ว ส่วนวัสดุอุปกรณ์ และครูผู้สอน อาจเห็นว่ามียู่งบ้างไม่มากนัก ส่วนในด้านวิชาการ อาจพิจารณาจากความพร้อม ด้านอื่น ๆ ที่ยังพร้อมไม่มาก อีกทั้งยังไม่เคยมีการนี้เทศการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษามาก่อน ทำให้มีความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนศิลปะศึกษาไม่เพียงพอ จึงส่งผลให้บุคลากรที่มี ลักษณะการปฏิบัติงานด้านนี้เทศ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งสามด้าน

ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญมีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลางในด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.05$) และอยู่ในระดับน้อยในด้านวัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ ($\bar{X} = 2.48, 2.45$ และ 2.41) การที่ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญมีความเห็นอยู่ในระดับน้อยทั้งสามด้าน

อาจเป็นเพราะว่าเป็นผู้หน้าที่ในการจัดการศึกษาสายสามัญภายใต้การควบคุมดูแลและพิจารณา
สั่งการของผู้บริหาร ทำให้ไม่มีอำนาจใด ๆ ในการตัดสินใจ จึงมองเห็นสภาพความพร้อมของ
วัสดุอุปกรณ์ ครูผู้สอนและวิชาการอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ประกอบกับการเปิดการเรียนการสอนวิชา
ศิลปศึกษาจำเป็นต้องจัดสรรวัสดุอุปกรณ์และครูผู้สอนเพิ่มขึ้น จึงเห็นเป็นเรื่องยุ่งยากในการดำเนิน
การ อาจเป็นสาเหตุให้บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญเห็นว่ามี
พร้อมน้อยทั้งสามด้าน ในการเปิดสอนวิชาศิลปศึกษา

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
นอกระบบเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านศิลปะ พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน
การที่บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ เห็นว่ามีความพร้อมมากเกือบทุกด้าน
อาจเนื่องมาจากเป็นผู้ที่จบการศึกษาทางด้านศิลปะและศิลปศึกษามาโดยตรง และเป็นผู้มีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ครูผู้สอนและเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา อีกทั้งยังเป็น
ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนสายสามัญอีกส่วนหนึ่งด้วย อาจทำให้มองเห็นสภาพ
ของทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ต่อการเรียนศิลปศึกษา ประกอบกับเป็นผู้มี
ความสามารถในการจัดทำ ดัดแปลง และสรรหาทรัพยากรเพิ่มเติมขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับการสอน
วิชาศิลปศึกษาได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านศิลปะจึงลงความเห็น
ว่ามีความพร้อมมากเกือบทุกด้านในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีต่อ
ความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา พบว่ามีประเด็นสำคัญควรอภิปรายผล
ดังนี้

2.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า
กับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากกรม
การศึกษานอกระบบเรียนมีเครือข่ายงานกว้างขวาง ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ แต่มีบุคลากร
อยู่จำกัด บุคลากรที่มีอยู่ทั้งที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่ากับสูงกว่าปริญญาตรี ย่อมมีส่วนร่วมในการจัด

กิจกรรมการศึกษานอกระบบเรียนทุกกิจกรรม จึงมีโอกาสรับผิดชอบกิจกรรมการศึกษาสายสามัญ
เท่ากัน และปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกัน จึงมีส่วนให้เห็นสภาพความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ
เช่นเดียวกัน มีผลให้บุคลากรที่มีวุฒิทั้งสองระดับมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
งานการศึกษานอกระบบเรียนต่ำกว่า 5 ปี กับ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษานอกระบบเรียนกำหนดขอบเขตการจัดกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบเรียนไว้สามด้านคือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้ความรู้ทักษะอาชีพ และด้าน
การให้บริการข่าวสารข้อมูล กิจกรรมการจัดการศึกษานอกระบบเรียนสายสามัญเป็นกิจกรรมหนึ่ง
งานด้านการให้ความรู้พื้นฐาน บุคลากรของกรมการศึกษานอกระบบเรียนทั้งที่มีประสบการณ์มากหรือน้อย
จะปฏิบัติงานอยู่ในแวดวงของกิจกรรมเดียวกัน มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเรียน
คล้ายคลึงกัน ได้พบเห็นสภาพความพร้อมในการจัดการศึกษาสายสามัญมาเหมือนกัน
จึงอาจมีผลให้มีความคิดเห็นใกล้เคียงกันหรือไม่แตกต่างกัน

2.3 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้าน
บริหาร ด้านนิเทศ ด้านจัดการศึกษาสายสามัญและด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นโดยรวม
ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้าน
ปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นโดยรวมมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษา
สายสามัญ ด้านบริหาร และด้านนิเทศ ($\bar{X} = 3.69 > \bar{X} = 2.60, 3.13, 3.23$) ทั้งนี้อาจ
เนื่องมาจากบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะผ่านระบบการเรียนการสอนศิลปศึกษา
โดยตรง มีความเข้าใจที่ชัดเจนในระบบการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้หลายแง่มุม ทั้งในด้าน
การประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา และการจัดทำขึ้น
เพิ่มเติมให้เพียงพอ และอาจเห็นว่าสามารถชี้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษาในระบบ
โรงเรียนและสถานศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร
ด้านนิเทศ และด้านจัดการศึกษาสายสามัญไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชา

ศิลปศึกษามาก่อน เป็นผู้ทำหน้าที่งานด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาศิลปศึกษาโดยตรง งานการทำงาน มีขอบเขตอยู่ในระบบการบริหาร และระเบียบการดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ

เท่านั้น ทำให้การประเมินความพร้อมทุกด้านในการเปิดสอนวิชาศิลปศึกษาน้อยกว่า มีผลให้บุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสามด้าน

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ ด้านจัดการศึกษาสายสามัญ และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่มากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ ($\bar{X} = 4.01, 3.69, 3.60 > \bar{X} = 3.05$)

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญมีความคิดเห็นน้อยกว่าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากมีความเห็นสอดคล้องกับบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสามด้าน เกี่ยวกับสภาพความพร้อมของอาคารเรียน และห้องเรียนที่มีอยู่ เมื่ออำนวยการให้เปิดสอนวิชาศิลปศึกษาได้ มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้เรียนวิชาศิลปศึกษา นอกจากนี้อาจเห็นสอดคล้องกันว่าหากจะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติม อาจทำได้โดยไม่ยาก เป็นเหตุให้มองเห็นสภาพความพร้อมของอาคารสถานที่ใกล้เคียงกัน มีผลให้บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสี่ด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก

เมื่อพิจารณาในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนพบว่า บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ ด้านจัดการศึกษาสายสามัญ และด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ ($\bar{X} = 3.15, 2.96, 3.33 > \bar{X} = 2.48$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร อาจเห็นว่าวัสดุอุปกรณ์พร้อมอยู่แล้ว ส่วนหนึ่ง หากจำเป็นต้องจัดสรรเพิ่มเติมก็อาจทำได้โดยพิจารณาสิ่งการจัดงบประมาณให้ได้ ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศ อาจมองงานแจ้งของการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ด้วยเหตุที่เป็นผู้รอบรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และ

วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นผู้มีโอกาสชี้แนะงานด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอีกส่วนหนึ่งด้วย สำหรับบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานศิลปะ อาจมองเห็นแนวทางการจัดทำและจัดหาเพิ่มเติมได้โดยใช้ความรู้ความสามารถด้านศิลปะ เพื่อให้เพียงพอ และเหมาะสมต่อการเรียนการสอนศิลปศึกษา ด้วยเหตุผลนี้อาจทำให้บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสามด้านมองเห็นความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนสอดคล้องกัน ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ อาจมองเห็นเป็นเรื่องยุ่งยากในการดำเนินการจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนศิลปศึกษา เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งมีส่วนทำให้มีการรับผิดชอบด้านนี้เพิ่มขึ้น เป็นผลให้ความเห็นน้อยกว่าแตกต่างกันกับบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสามด้าน

เมื่อพิจารณาในด้านครูผู้สอนพบว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ ด้านจัดการศึกษาสายสามัญและด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านจัดการศึกษาสายสามัญ ($\bar{X} = 3.80 > \bar{X} = 2.70, 3.15, 2.45$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความสนใจเกี่ยวกับครูผู้สอนศิลปศึกษา เนื่องจากเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความถนัดของตนเอง อาจทำให้มองเห็นสภาพความพร้อมของครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญในด้านความรู้ความสามารถในระดับต่าง ๆ และความพร้อมในการสนับสนุนการสอนศิลปะ นอกจากนี้อาจเห็นว่าจำนวนครูผู้สอนที่มีเพียงพอต่อการเปิดสอนวิชาศิลปศึกษา จากสถิติกรมการศึกษานอกโรงเรียนระบุว่า มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางศิลปะและศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 140 คน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530 : ไม่มีเลขหน้า) บุคลากรเหล่านี้ไม่ได้ทำงานตามความรู้ที่เรียนมา และผลการวิจัยของสฤณีชัย ศิริพร พบว่าบุคลากรที่มีความรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย เพราะได้ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนเพียงร้อยละ 8.90 ต้องไปปฏิบัติงานด้านอื่นถึงร้อยละ 90.10 (สฤณีชัย ศิริพร (2531 : 304) ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านจัดการศึกษาสายสามัญ อาจขาดความสนใจในด้านความพร้อมของครูผู้สอน เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่

ดำเนินการอยู่ เป็นเหตุให้มองเห็นความพร้อมที่เกี่ยวกับครูผู้สอนศิลปศึกษาค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนกันแล้ว จึงปรากฏว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสามด้าน

เมื่อพิจารณาในด้านวิชาการพบว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ ด้านจัดการศึกษาสายสามัญ และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ ($\bar{X} = 3.63, 3.19, 2.98 > \bar{X} = 2.41$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสามด้าน อาจมองเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชาศิลปศึกษาที่สมควรเปิดสอนให้กับนักศึกษาสายสามัญ ซึ่งคาดหวังว่าผู้เรียนจะได้พัฒนาลักษณะนิสัยจากการเรียนรู้ศิลปะแต่ละรายวิชาที่เปิดสอน ซึ่งก่อให้เกิดความสมดุลทางการศึกษาระหว่างนักศึกษาระบบจริงเรียนและนอกระบบจริงเรียน สำหรับบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ อาจมองเห็นถึงรายละเอียดของเนื้อหา กิจกรรมและการประเมินผลของแต่ละรายวิชาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านศิลปะ ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ อาจไม่ให้ความสำคัญของวิชาศิลปศึกษา และไม่เข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหาวิชาศิลปศึกษาและกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา จึงประเมินความพร้อมในด้านวิชาการค่อนข้างต่ำ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ทำให้บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสามด้าน มีความเห็นในด้านวิชาการมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป จากผลการวิจัยครั้งนี้เห็นได้ว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนมองเห็นสภาพความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ ค่อนข้างพร้อมเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในด้านอาคารสถานที่มีความพร้อมมากที่สุด ส่วนในด้านอื่น ๆ มีความพร้อมพอสมควร มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่

ยังพร้อมไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอนศิลปะศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามสภาพความพร้อมของทรัพยากรที่มีอยู่ ผู้วิจัยขอเสนอแนะต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน และหน่วยงานในสังกัด ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.1 กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรพิจารณาตัดสินใจในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาตามสภาพความพร้อมของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน โดยเฉพาะบุคลากรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาจะได้ใช้ความรู้ความสามารถทางศิลปะให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญให้มากที่สุด และควรกำหนดให้กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการจัดทำโครงการประชุมปฏิบัติการในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาสายสามัญ เพื่อหาแนวทางบรรจุวิชาศิลปะศึกษาไว้ในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญ นอกจากนี้ควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในสถานศึกษาสายสามัญ ให้มีอาคารสถานที่และสภาพของห้องเรียนที่เหมาะสม มีวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอ รวมทั้งการจัดอัตรากำลังของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะศึกษา เพื่อเป็นครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาทุกระดับที่เปิดสอนในสถานศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.2 กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนควรพิจารณาวางแผนดำเนินการจัดทำโครงการประชุมปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางในการบรรจุวิชาศิลปะศึกษาไว้ในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยการระดมสรรพกำลังทั้งผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อร่วมกันศึกษาหาข้อมูลและพิจารณาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล และเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในการร่างหลักสูตรควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญของวิชาศิลปะศึกษาและยึดถือนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมและรสนิยมที่ดี สร้างเสริมการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม และมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจสำนึกในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชาติเป็นสำคัญ

1.3 ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญทุกระดับ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ควรวางแผนและเตรียมการงานในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษานสถานศึกษาสายสามัญ เพื่อหาแนวทางการจัดเตรียมสถานที่และสภาพของห้องเรียน และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น ตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมบุคลากรที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาได้ศึกษาต่อ ฝึกอบรมหรือทำงานในด้านการสอนศิลปศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการเป็นครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป จากผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาความต้องการในการสอนวิชาศิลปะศึกษาของบุคลากรที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

2.2 ควรศึกษารูปแบบของการเรียนการสอนศิลปะที่เหมาะสมกับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา

2.3 ควรศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาศิลปะศึกษาที่ควรเปิดสอนในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. เอกสารการประชุมชี้แจงหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน
พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- _____ . คู่มือดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา พ.ศ. 2530.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- _____ . รายงานประจำปี 2529. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- _____ . สถิติกรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี 2530. กรุงเทพฯ : ศรีสมบัติการพิมพ์, 2531.
- _____ . หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- _____ . หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- ก้อ สวัสดิทานิชย์. "ศิลปศึกษากับการพัฒนาประเทศ," ใน หนังสืออนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพ
ศาสตราจารย์ ดร.จรรุพทัตน์ พุคะมาน. หน้า 18-24, ม.ป.ท., 2519.
- กำจร สุนพงษ์ศรี. ศิลปศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530.
- _____ . บทเส้นทางพัฒนาศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- แก้วตา คณะวราภ. "การสร้างตัวหลักสูตร," ใน ศึกษาศาสตร์. 3 : 15; มกราคม-
เมษายน 2521.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-
2534). กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2529.
- ชลอ พงษ์สามารถ. ศิลปสำหรับครูมัธยม. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2526.
- ธนพรรณ บุญรัตกลิน. "การจัดห้องเรียนศิลปะ," ใน ครูศิลป์. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์
การพิมพ์, 2530.
- นิรมล ดีรณสาร สวัสดิบุตร. ศิลปศึกษากับครูประถม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดีรณสาร,
2525.

- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. "การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่อง
ให้กับเจ้าหน้าที่วิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล," ใน การวิจัยทางการศึกษา :
กรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักสูตรศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2529. อัดสำเนา.
- มณเฑียร ประจวบดี. "การศึกษาความเป็นไปได้อาจช่วยผู้บริหารตัดสินใจทรัพยากรได้อย่างไร,"
ใน วารสารบริหารธุรกิจ. 34 : 33-40; มกราคม-มีนาคม 2528.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนา
เพาเวอร์พอยท์, 2528.
- เลิศ อนันตนะ. ศิลปะกับเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2518.
- _____. ศิลปะในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2523.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. "การสอนศิลปะให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่," ใน ประชาศึกษา. 29 :
31-33; มีนาคม 2521.
- _____. "ศิลปะเด็ก : สร้างสรรค์ความคิดและจินตนาการ," ใน วิทยาสาร. 85(1) :
28; มกราคม 2530.
- วิมลสิทธิ์ ทรวงกร. การจัดทำรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- วราวิทย์ จินดาพล. การศึกษาความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา
ประจำกรมในเขตความรับผิดชอบของวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2520. อัดสำเนา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาอาร์ต, 2526.

- วิรุณ ตั้งเจริญ. "นิสิตนักศึกษาจะไปทางไหนกัน," ใน การแสดงศิลปกรรมเยาวชนแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2527. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2527.
- _____. "ศิลปศึกษาของไทยและแนวโน้มในสหรัฐอเมริกา," ใน ทัศนะวิจารณ์. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู, ม.ป.ป.
- วิรุณ ตั้งเจริญ และวรรณรัตน์ อินทร์จำ. ศิลปะประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สารนิเทศการพิมพ์, 2515.
- วิรัตน์ พิทยะใหญ่. การสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เล่ม 2 ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2529.
- วีระ วงศ์สรรค์. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันบัณฑิตทางการทหาร. ปริญญาโท กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. เอกสารประกอบการสอนวิชาปรัชญา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520.
- _____. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, 2520.
- _____. คู่มือการใช้ การทำอุปกรณ์การสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525.
- _____. คู่มือการใช้หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, 2521.
- สถิตย์ชัย ศิริพร. การศึกษาความพึงพอใจงานการปฏิบัติงานของผู้ทำหน้าที่ครูซึ่งมีวุฒิทางศิลปะ และศิลปศึกษานอกโรงเรียน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สงัด อุทรานนท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์, 2527.
- สงวน รอดบุญ. ศิลปกับมนุษย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2514.
- สันต์ ธรรมบำรุง. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู, 2527.

สมิตร คุณานุการ. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. "หน่วยที่ 9 การเรียนการสอนกลุ่มการพัฒนาบุคลิกภาพ," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา 22401 วรรณกรรมมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.

สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. การศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อจัดสอนวิชา อาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

แสงนาง ดีประชา. "ศิลปศึกษาคาวจะเริ่มจากจุดไหน," ใน รวมบทความประกอบการเรียน วิชาศิลปะ. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ม.ป.ป.

อารี สุธิตพันธ์. "ศึกษาศิลปะและศิลปศึกษา," ใน ทัศนศิลป์ไทย-จีน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

_____. เอกสารประกอบการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป. อัดสำเนา.

อารี สุธิตพันธ์ และคนอื่น ๆ. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์, 2515.

อุทัย หนูแดง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์. สมวิภรณ์ ศรีวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์. ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2531.

อุไร แฉล้ม. การศึกษาความเป็นไปได้นานการเปิดสอนวิชาชีพต่าง ๆ ในวิทยาลัยครูยะลา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

เอกวิทย์ ณ กลาง. "หลักวิชาในการสร้างหลักสูตร," ใน ประมวลบทความเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513.

อำนาจ เย็นสบาย. "การะที่มีเกียรติของครูสอนศิลปะ," ใน ทัศนะวิจารณ์. กรุงเทพฯ :
 หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ม.ป.ป.

Beauchamp, George A. Curriculum Theory. 3rd ed. Wilmette, Illinois :
 Kagg Press, 1975.

Bernard, Harold W. "Art and Music as Mental Health Approach," in Mental Hygiene for Classroom Teachers. New York : McGraw-Hill Book, 1961.

Crifton, D.S. and D.E. Fuffe. Project Feasibility Analysis. New York : John Wiley & Sons, 1977.

Cuellar, Alfredo Maximo Cuellar. "An Analysis of the Feasibility of Graduate Physical Education Programs in and Emerging Nation," Dissertation Abstracts International. 39 : 5223-A; March, 1979.

Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Book, 1973.

Guilford, Joy Paul. Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York : McGraw-Hill, 1956.

Hussain, Khateeb M. "Feasibility Study," in Development of Information Systems for Education. New Jersey : Englewood' Cliff, 1973.

Keith, Lenor Sue. "Development of an Instrument to Evaluate Problem-Solving Skills of Secretarial Students : A Feasibility Study," Dissertation Abstracts International. 37 : 6912-A; May, 1977.

- Mathews, Charles Edgar. "The Implementation of a Year-Round School : A Feasibility Study for Dadena Air Base, Okinawa, Japan," Dissertation Abstracts International. 39 : 3955-A; January, 1979.
- Mohr, Glenn Edward. "A Study to Determine the Feasibility of Offering a Business Major at Rockmont College," Dissertation Abstracts International. 38 : 4530-A; February, 1978.
- Muth, John William. "The Feasibility of Community-Based Economic Education at the High School Level," Dissertation Abstracts International. 39 : 5046-A; February, 1979.
- Peterson, Marvin W. "Decision Type, Structure and Process Evaluation : A Contingency Model," in Management in Education. London : edited by Vincent Houghton and others, 1975.
- Riley, William L. "Feasibility of Four Models of LDS Religious Education : Nevada 1976," Dissertation Abstracts International. 38 : 6632-A; May, 1978.
- Saylor, Galen J. and Alexander M. William. Planning Curriculum for Schools. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.
- Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Harcourt Brace and World, 1962.
- Vinograd-Bausell, Carole Rynd. "The Feasibility and Effectiveness of Supplemental Parental Reading Instruction in First Grade," Dissertation Abstracts International. 42 : 5077-A; June, 1982.
- Werdelin, Ingvar. "The Feasibility of an Educational Plan," in Manual of Educational Planning 9 : Evaluation. Linköping University, 1977.

ภาคผนวก

(สำเนา)

ที่ ทม 1007/

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 กันยายน 2534

เรื่อง ขอลาขอความอนุเคราะห์

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัยขอรับรองว่า นายสมโภชน์ ศรีวัชรพล เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก
ศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะติดต่อขอความสะดวกใน
การศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอน
วิชาศิลปศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตของกรมการศึกษานอกโรงเรียน"

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของ

รศ. ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร.สุนทร โคตรบรรเทา กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

สิ่งที่นิสิตฯ ขอลาขอความอนุเคราะห์คือ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในระหว่างเดือนกันยายน
2534 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณใน
ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) สมพร บัวทอง

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตร

การศึกษาศาสตรบัณฑิตของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้อง
 ำผลการวิจัยประกอบการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต
 ตอบสนองนโยบายการศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรที่
 เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนและนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ
 ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความเป็นไปได้ด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตของกรมการศึกษานอกโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ความพร้อมด้านครูผู้สอน และความพร้อมด้านวิชาการ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริง ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์
 และสำเร็จได้เมื่อได้รับคำตอบจากท่านครบทุกข้อ

ขอขอบคุณ

สมภรณ์ ศรีวรรณ

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตร
การศึกษาศาสตรบัณฑิตของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ตอนที่ 1

สภาพภาพของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน [] ตามสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. วุฒิ
 - [] ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า
 - [] สูงกว่าปริญญาตรี
2. ประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน
 - [] ต่ำกว่า 5 ปี
 - [] 5 ปีขึ้นไป
3. ลักษณะการปฏิบัติงาน
 - [] ด้านบริหาร
 - [] ด้านนิเทศ
 - [] ด้านจัดการศึกษาศาสตรบัณฑิต
 - [] ด้านปฏิบัติงานศิลปะ

ตอนที่ 2

ความเป็นไปด้านการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในหลักสูตร

การศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

คำชี้แจง คำถามตอนนี้แบ่งเป็นสภาพความพร้อม 4 ด้านคือ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ความพร้อมด้านครูผู้สอน และความพร้อมด้านวิชาการ โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อจนแต่ละด้านว่าหากจะเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาความพร้อมจากสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาสายสามัญตามสภาพความเป็นจริงที่ท่านทราบและตามความคิดเห็นของท่าน แล้วเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือเพียงหนึ่งช่องเท่านั้น

ช่องหมายเลข 5 หมายถึง มีระดับความเป็นไป得多มากที่สุด

ช่องหมายเลข 4 หมายถึง มีระดับความเป็นไป得多

ช่องหมายเลข 3 หมายถึง มีระดับความเป็นไปได้ปานกลาง

ช่องหมายเลข 2 หมายถึง มีระดับความเป็นไปได้น้อย

ช่องหมายเลข 1 หมายถึง มีระดับความเป็นไปได้น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อความ	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
0. สถานศึกษาสายสามัญที่เก็บผลงานศิลปะของนักศึกษา	...	...	...	...	...

ข้อความ	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
<u>ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน</u>					
1. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนพร้อมที่จะดัดแปลงเป็นห้องเรียนห้องปฏิบัติงานศิลปะ					
2. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนพร้อมที่จะใช้จัดนิทรรศการศิลปะ					
3. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอต่อการเรียนศิลปะ					
4. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเทเหมาะสมกับการเรียนศิลปะ					
5. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่มีน้ำใช้เพื่อกิจกรรมทางศิลปะ					
6. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องสมุดฯจัดความรู้วิชาการด้านศิลปะ					
7. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องเรียนที่เป็นเอกเทศ					
8. สถานศึกษาสายสามัญมีที่ทิ้งขยะ					
9. สถานศึกษาสายสามัญมีที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ทางศิลปะ					
10. สถานศึกษาสายสามัญมีห้องแนะแนวการศึกษาและอาชีพ					
<u>ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน</u>					
11. สถานศึกษาสายสามัญมีกระดานขอล้คำใช้ในการสอนศิลปะ					
12. สถานศึกษาสายสามัญมีป้ายแสดงภาพประกอบการสอนศิลปะ					

ข้อความ	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
13. สถานศึกษาสายสามัญมีตัวอย่างภาพเขียนแบบศิลปไทยและศิลปสากล					
14. สถานศึกษาสายสามัญมีทุนจำลองประติมากรรม					
15. สถานศึกษาสายสามัญมีเครื่องฉายสไลด์					
16. สถานศึกษาสายสามัญมีโทรทัศน์ วีดิโอเทป					
17. สถานศึกษาสายสามัญมีงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ช่วยในการสอนศิลปศึกษา					
18. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่เข้าใช้ในการเรียนการสอนการเขียนภาพระบายสี					
19. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่เข้าใช้ในการเรียนการสอนการปั้นและแกะสลัก					
20. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่เข้าใช้ในการเรียนการสอนการพิมพ์					
21. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่เข้าใช้ในการเรียนการสอนการออกแบบสร้างสรรค์					
22. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่เข้าใช้ในการเรียนการสอนงานสาน ถักทอ					
23. สถานศึกษาสายสามัญมีวัสดุอุปกรณ์ที่เข้าในการจัดนิทรรศการศิลปะ					
24. มีวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนซึ่งพร้อมที่จะจัดหามาใช้เรียนศิลปศึกษา					

ข้อความ	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
<u>ด้านครูผู้สอน</u>					
25. มีครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา					
26. มีครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะสอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา					
27. ครูผู้สอนในสถานศึกษาสายสามัญที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษามีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน					
28. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะสอนในสถานศึกษาสายสามัญ					
29. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะนิเทศการสอนศิลปะในสถานศึกษาสายสามัญ					
30. ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความพร้อมที่จะผลิตสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในสถานศึกษาสายสามัญ					
<u>ด้านวิชาการ</u>					
31. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการเขียนภาพและระบายสี					
32. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการปั้น แกะสลัก					
33. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการพิมพ์ภาพ					

ข้อความ	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
34. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ					
35. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการสาน ถักทอ					
36. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาการรู้คุณค่าทางศิลปะ					
37. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน					
38. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะไทย					
39. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาศิลปะสากล					
40. มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาองค์ประกอบศิลปะ					

ตอนที่ 3

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดเขียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในด้าน

อาคารสถานที่

.....

.....

.....

.....

วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

ครูผู้สอน

.....

.....

.....

.....

ด้านวิชาการ

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สมโภชน์ ชื่อสกุล ศรีวรรณ

สถานที่เกิด จังหวัดสงขลา

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 36/70 หมู่บ้านเก่าแสน 5 ต.สายไหม บางเขน กรุงเทพฯ

สถานที่ทำงานปัจจุบัน กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2516 จบระดับ ม.ศ.3

จาก โรงเรียนวัดสุทธิวราราม

พ.ศ. 2520 จบระดับ ป.กศ.สูง (ศิลปศึกษา)

จาก วิทยาลัยครูสงขลา

พ.ศ. 2523 จบระดับ ค.บ. (ศิลปศึกษา)

จาก วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

พ.ศ. 2535 จบระดับ กศ.ม. (ศิลปศึกษา)

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

บทคัดย่อ

ของ

สมโภชน์ ศรีวัชรณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

กุมภาพันธ์ 2535

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษายาสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียนตามสภาพความพร้อมสี่ด้านคือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ โดยจำแนกตามวุฒิ ประสบการณ์ งานการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนและลักษณะการปฏิบัติงาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารศูนย์ ศึกษาพิเศษ หัวหน้าฝ่ายการศึกษา ยาสาสามัญและครูที่มีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษา จำนวน 169 คน ซึ่งสุ่มมาจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่าห้าตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้สูตรนิวแมน-คูลส์

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และสูงกว่าปริญญาตรี และที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ และอยู่ในระดับปานกลางในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ
2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านจัดการศึกษายาสามัญมีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร และด้านนิเทศ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ และอยู่ในระดับปานกลางในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษายาสามัญ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในด้านอาคารสถานที่ และอยู่ในระดับน้อยในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านวิชาการ บุคลากร

ที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ และอยู่ในระดับปานกลางในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิต่างกัน และมีประสบการณ์ การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้านแตกต่างกันอย่าง ไม่นับนัยสำคัญทางสถิติ

4. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้าน และรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่นับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงาน ด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่ในระดับมากกว่า บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้าน บริหาร ด้านนิเทศและด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนในระดับมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษาสายสามัญ บุคลากรที่มีลักษณะ การปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนในระดับมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะ การปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศและด้านจัดการศึกษาสายสามัญ ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการ ปฏิบัติงานด้านนิเทศมีความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนในระดับมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงาน ด้านจัดการศึกษาสายสามัญ และบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้าน ปฏิบัติงานศิลปะมีความคิดเห็นในด้านวิชาการในระดับมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงาน ด้านจัดการศึกษาสายสามัญ

A FEASIBILITY STUDY ON INSTRUCTION OF ART EDUCATION SUBJECTS
IN THE GENERAL EDUCATION CURRICULUM OF THE NONFORMAL
EDUCATION DEPARTMENT

AN ABSTRACT

BY

SOMPOT SRIWAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University
February 1992

The purposes of the research were to study and to compare the opinions of nonformal education personnel, towards the feasibility in instruction of art education subjects in the general education curriculum of the Nonformal Education Department in accordance with readiness in four aspects: facilities, instructional materials, teachers, and academics, as classified by educational level, nonformal education experience, and work nature.

The sample used in this research were 169 administrators, supervisors, heads of general section, and teachers with qualifications in art and art education. They were randomized from provincial nonformal education centers nationwide. The instrument used for collecting data was the five-point-rating-scale questionnaire, constructed by the researcher. The statistics used for analyses of data were mean, standard deviation, t-test, F-test and Newman Keuls' Method.

The main research findings were summarized as follows:-

1. The nonformal education personnel with qualifications of bachelor degrees or lower and higher than bachelor degrees, and experience less than 5 years and experience of 5 years and more had overall opinions towards the feasibility in instruction of art education subjects at a moderate level, but at a high level in the aspect of facilities, and at a moderate level in the aspect of instructional materials, teachers and academics.

2. The nonformal education personnel working in administration, supervision, and general education provision had overall opinions towards the feasibility in instruction of art education subjects at

a high level. The personnel working in administration and supervision had opinions at a high level in the aspect of facilities, and at a moderate level in the aspects of instructional materials, teachers, and academics. The nonformal education personnel working in general education provision had opinions at a moderate level in the aspect of facilities, and at a low level in the aspects of instructional materials, teachers, and academics. The nonformal education personnel working in art had opinions at a high level in the aspects of facilities, teachers, and academics, and at a moderate level in the aspect of instructional materials.

3. The nonformal education personnel with different educational levels and different nonformal education experiences had opinions towards the feasibility in instruction of art education subjects in all and individual aspects with insignificant difference.

4. The nonformal education personnel with different work nature had opinions towards the feasibility in instruction of art education subjects in all and individual aspects differently at the .05 level of significance. The personnel working in administration, supervision, and art had opinions towards the aspect of facilities at a higher level than those working in general education provision; the personnel working in administration, supervision, and art had opinions towards the aspect of instructional materials at a higher level than those working in general education; the personnel working in art had opinions towards the aspect of teachers at a higher level than those working in administration, supervision, and general education provision; the

personnel working in supervision had opinions towards the aspect of teachers at a higher level than those working in general education provision; and the personnel working in administration, supervision, and art had opinions towards the aspect of academics at a higher level than those working in general education provision.